

Yìvìru Pìkarìyìkwia' Yìvìru yaraavìnesi.

Gamìre Gawaalìvaangei dakevi Gotìyai nedake'nesi.

¹ Kìgaakuna kwala naangegaa' Gotìyai gamìnyì wì'nawìjìwaakyaraavì sìmunya pìnìnna pìrì' wìdìna, pìnìnna pìrì' wìdìna. Yì sara kujaa' sahwara nemìre Ne sìnnawìnyaraavì sìmunya nabinabinya pìbura wìjaasara kwalaalyare.

² Kìrì' nabaai dahaa' aayagasa Gotìyai yagaala nedake' gamìre Gawaalìvaangei nedakesi. Sahwarì Ganìmaangere yuya maarya'nerì Gotìyai mena dahìlakakelyì. Nabaai Gawaalìvaanga sahwarì Kwaaka dasì sìgunya kìrìsì Gotìyai yavìkaryaakengì.

³ Gawaalìvaangei sahwai Gotìyare byaanna dìragìnya' lìvamwaja naangelyì. Yì nemìnyì Baaka naanga nemwadadelyì. Sahwai Gotìyarì avaaina nebulya'nanyalyì. Gamìre yagaala dìragìnya kìnìnake' dada yuyangì dìragìnya yìvaimwada yuya sarengì lìmwaga'delyì. Kayaa'nanyangìne tìvìkìsa duimwagasìta ya'ne' sahwai wawìnya yunebanna yì'mwannaka Kingìya Naangei munya ke'beva mwaalìkere aangasìmagì dìragìnnakeba mwaala'!

Gotìyare Gawaalìvaangei ejelìyara mamaa-yaraavì wavìlavìkerìnesi.

4 Gawaalîvaangei Ganîmaangerî yaya tewaanya nawî'nyaange' mena maarake' yî mamaayaraavîre yayavî wavîlavakabaabi' yî sasare sahîrîvî gamî sai mamaayaraavîna naanga nebulya'nâ yîma'nakelyî. Yî sahwara sarî kwaakewî wîla'nakasalyî.

5 Sare' darevînyî. Sînnawî sagaa' Gotîyai mamaayarajîya aane pwai kwarî dara muja'
“Gîmî nîmînyî nyîbwaalîvaangeigînyîra.
Dahaal' gîmaamaangeinyî gîmwaaihîweigînyî.
Kîrî' Gawaalîvaangerî sara wîda'. Yî sahwai mamaayarîna ayahi muja'
“Gamînyî ganîmaangeinyî yîma'nîdeinyî.
Nîmînyî nyîbwaalîvaangei yîma'nadelyî.”

6 Kîrî' Kwaakevakî mwaalyaraayawînna sahwai gamîre aaya mudîkaimîraayari makwalaabakegaa' sarei da' “Mamaaya yuya Gotîyainyîrera sahwarî yîlaaya naya maripîka!”

7 Nabaai sahwai mamaayaraavîna dara wîda'
“Gamîre mamaayaraavî yîhusa'bîsaraavî wîmwaaikhadere.
Gamîre wîdaayadîvisaraavî dîtaalîsa'bîsaraavî wîmwaaikhadere.”

8 Kîrî' Gawaalîvaangerîna dara wîda'
“Gotîyaigi, yuyagaa' yuyagaa'ne kingînamwaalyîsavî dîmaremwaaideigînyî.
Gîmîre a'mweraavî kingîyîsarîsi yîda'nanyabwina yawîbwaramaremwaaidînyaigînyî.

9 Gîmînyî yîda'maraanga sabwina tewaanya
gîvu'nadeigînyî.
Kîwînyangî galazekîvalyabwina sîmîlîka
gîmwaaalîkeigînyî.

Mîdînagînyavîdaa'nyî Gotîyainyî gîmîre
 Gotîyainyî yîlewelivananya'
 gîthîngeigînyî.

Yî welivananya daza' gîmînyî yîlaaya giha-
 lakeigînyî.

Ja'mwera yîvanîgînyabaabî' yîlaaya
 yîvanîgatara mî!."

10 Nabaai Gawaalîvaangerîna dara wîda'
 "Naangeigî sînnawî Kwaaka datha' wakyeigînyî.
 Nabaai sîgunya' gînnya asîraalyî
 yavîkaryeigînyî.

11 Yuyawaai yînahu kayaaka yînyîna yade-
 waalyî.

Kîrî' gîmî aawa. Yuyagaa' mwaaidînyaigînyî.
 Yuyawaalyî yuya pînijî aya yîma'nadengî.
 Baazi'ma'nya pîrî' aya yîma'nadevaabîsangî.

12 Yî yîvîta aya' gî'mwagakîna yadevaabî'
 Gîmî yuya sangî dîhi'mwagakîdeigînyî.
 A'mwei baazi'ma'nya yadaihamaa'na
 yadevaabî'

Gîmî yuya sangî yadaihamata jîthengî.
 Kîrî' gîmî yuna sana dîmwaaideigînyî.
 Gîmîre kwaramegasa mi'na yîwawade mî!."

13 Pîgaa' kîgaa' Gotîyai mamaaya darajîya be-
 warî wîdakelaka! Aawa. Gawaalîvaangerîna
 dara dînî'
 "Gîmî nîmîre aangasîrî dîragînyaba dîmwaala!
 Gîmînyî dalaangewî wîla'narya'negaa'na
 yîkamaangeraavi gwaki(dehaa'nanyî."

14 Aawa. Mamaayara yî sahwara
 kuryarera. Yî kurya sahwara Gotîyarî
 wîdaayadîvîsare. Gotîyai a'mwera gamîre yuna

padaihasamaarya'neraavîna gaimwagya'ne
mamaayaraavî maryaa sadere.

2

Gotiyai nevadaihasamaata naanga nebulyasi.

¹ Sarevîdaa'nyî yagaala nemî mena wî'no' nemî nayaan kuna lîmwagaraana! Nemîre sîmunyangî dîraginna yawî'daa mîdînaana! Yagaala daza'na dîraginna mi nyaadika! Yî sara yawaajî yinahu nyagalya'mavaadika!

² Sare' darevînyî. Sinnawi Gotiyai mamaayaraavîre maangikîdaa'nyî Juyainaavîre Ne sînnawînyaraavîne kîwînya' jaakelyî. Yî yagaala daza' nebulya'nanya' dîraginna daavîkesi. Yî yagaala savîne yîwetawakya gazasavînajî yagaala savî galazekîvala gazasavînajî tîvîkîta kayaa'nanya' maryasa'a'nanyî. Kumîre kayaa'nanya yadîvîta sabwina yînîgeva tîvîkîta yîda'maraange' warî!. Yî mamaayaraavîre maangikîdaa'nyanna tîvîkîta sara maryasa'a'na

³ dahaa' nevadaihasamaata naanga nebulya'nanyavîne' navîka mwalaaja! yî nemî likaanya wawaajî kayaa'nanaangevi gatha'dara wavîlavaadevaka! Yuna wana aawa nebulya'na. Sinnawînyaraavîne tîvîkîta sa' maalîkesi. Dahaa' nemînyîne' tîvîkîta naangesi. Yî mamaayara nedetara mi'. Sinnawi Naangei gamî sai yagaala daza' mena wîdakesi. Nabaai a'mwera gamînyî kadîka wî'neva sahwara nemînyî dara nejîwaake! "Yagaala daza' yuna wana naanga nebulya'nanyasi."

4 Sara nedadaapi Gotiyai sahwarajि ye'mwannajalikuraka'. Yि sahwai yijiwaainyajि atika maru'nasajि dıraginaya dala pınınna pıninnanyajि yada ye'mwannajalikurakina. Nabaai sahwai gannya sımunyavि nayaa yawi'da Kurya Tewaanyare sihumale a'mweraavina yanga wijsaavada ye'mwannajalikurakina. Yि sarengi ye'mwannajalikurakakelyi.

Jizaazai padaihasamaasabwinevi mak-abakerinesi.

5 Sare' darevinyi. Dıvi yima'nade pıbwina dıvanigo'nanyi. Gawaaliavaangei maremwaaidelyi. Gotiyai mamaayaraavi dazahırivи maremwaalya'neraavi dahılkakera mi'!

6 Aawa. Gotiyare bukuyavi pıkarya pırivи a'mwe pwai nayaa dara jalikurakini! "A'mwe kwara bewaraavaka!

Gotiyaigи sahwaraavina yawi'dinyaigи daa! A'mweraavine kaimiraayai bewalaka!

Yि gımi nayaa be'na maremwaaidinyaiginaka!

7 Yune tusagaa'nana gımi wakaginiyalı.

Sahwai mamaayaraavi dalaangewi wıla'nari'.

Byaannyavи sahwarine yaya' munyaba makılagi.

Yि sahwarı yaya naange' wijsaavaginyalyi.

8 Sahware sıvılyıraarı kwaaka dalaangewi yuya wakagi.

Sahwai yuya sa dıraginna maremwaalikelyi."

Sara dınike' Gotiyai yuya a'mwe kwaraavi kwaaka dalaangewi wakakengi. Yि

sarevıdaa'nyi aane pırı' kırı' kumınyi dalaangewi mula'narya'. Kırı' dahaa' kumınyi dalaangewi yuya warıke nemi mwanganyınanyi.

9 Kìri' nemì a'mwe pwai Jizaazarì yawìrangamanìgolyì. Kìgaa' maalìkegaa' a'mwe sahwarì mamaayaraavìna maalìkìbawei wìmwaaihakelyì. Yì a'mweraavìna gaimwagya'nei balya'ne'na Gotìyare yanga gaimwange' marima'naaba!. Sahwai daanga dazahìri' maa'da yì bala!. Sarevìdaa'nyì yì Gotìyai sahwarìne yaya' munyaba makida byaanna dìragìnya! wìjaavakelyì.

10 Sare' darevìnyì. Yuya Gotìyarìnengìra. Sarei yuya yavìkaryaka yuyangìna dìragìnya kuna wìjaavadelyì. Yì sahwai yawìraka "A'mwera nìmìre kaimìraayara yìma'nìpìka!" gannya kaimìraaya kwalaalyaraavìna byaanna dìragìnyavì makwia'nerì Jizaazarì daange' wìjaava!. Yì daanga dazavì Jizaazai sahwaraavì yìnìga wi'na padaihasamaarya'nei sahwai a'mwe naanga yune nebulya'nanyai yìma'na!. Daanga wìjaaya sasare sabwi Gotìyai yake' yì sa' yìda'nanyasi.

11 Sare' darevìnyì. A'mwe dazai a'mwe yuyara Gotìyarera tewaanya nawi'nya yìma'nya'neraaavìna ya'nelyì yì a'mwe dazarajì yuyaraavì kuvìnìmaangei yune gave pwainanyì. Sarevìdaa'nyì Gawaalìvaangei sahwaraavìna dara wìdìvanì! "Nya'mweihìlyìra." Saraavìna sasara ja'na gamìnyì wagìla muvwa'nyakelyì.

12 Sai Gotìyari wìda!. Dara dìni!
"Gìmìnyìna nya'mweraavì 'Sasarelyìra.
Nawi'nyaangelyìra,' wìdìdeinyì.
Gìmìnné yaya' makìlya'ne' kusìlaanyavìyaraayaba
daata dìdeinyì."

13 Nabaai ayahi dara dìníkesì.

Nìmì sarajì sahwarì dìragìnnna lìmwagarìdelyì.
Nabaai dara dìnikesì.

Yìthaa, nìmìjì kaimìraaya Gotìyai nyìjaavakera
nye'mwannemwaaihasare.

¹⁴ Kaimìraaya dazara a'mwera mwaaaiha'.
Yì tawanakera yaka mìwi'nakere. Sarevì yì Jizaazai kwalyì sahwarabì' avaaina a'mwei yìma'nakelyì. Yì sarei balakelyì. Nabaai "Balya dazavì balyaburìne dìragìnya' kìnìnnakerì kayaa'nanyarì kayaaka yìgalakìma!" daka a'mwei yìma'nakelyì. Yì balyaburìne dìragìnya' kìnìnnakei yì sai Yuyaraavì Kotiya Maryadei, Saataanì.

¹⁵ Nabaai dare'nesì. A'mwerajì a'mwejì balya'na lìka yadìvìsarera. Nabaai yuyagaa' Kwaakevakì sahwara mwaaidapiyaraavì lìka daza' yaasìwa'wawìnyavì galyìralìmwaga'desì. Sahwai balaka daza' yì sahwaraavì kalavuza sahìrìvì wo'dalamarasìta ya'nelyì.

¹⁶ Naanga nebulya'nanyasi. Sahwai mamaayaraavì gaimwanga ya'nei sara myakelyì. Aawa. Sahwai yaka sa' yì Evìraamìmìre yìsavaakiyaraavì gaimwagya'ne' yakelyì.

¹⁷ Sarevìdaal'nyì yuyangi gamìre gya'mwerabì' sai nayaan avaaina nebulya'na yìma'nya'ne' tìvìkìta warakesì. Yì daresì. "Yì a'mweraavì Gotìyareraavì kale gaimwanga wia'neinyì yìma'nìma! Yì Gotìyarinengì gamìre wawìnyà' nayaan lìmwaga'dì Gotìyarìna Mubìthìka Yìra'de Naangeinyì yìnìga wi'na mwaalìma! Sareinyì a'mweraavì wagìlyangì marasìta'neinyì sìnnna tìka wìdayabwina mubìnìma!" daka gya'mwerabì' nayaan avaaina nebulya'na

yîma'nakelyî. Gotiyari wîjaavînya' yînîga wi'na yannelyî.

18 Sare' darevînyî. Sarei taange' yuya taanga gamînyî yîma'naka sangî maarakelyî. Nabaai Kamaalyai yîjîwaala yaamîjî wiaka kîrî' dîragînna daavakelyî. Yî sarei a'mweraavî yîma'nakengîna sara yîbwakînakevîdaa'nyî sahwaraavî taanginyabwi kima'nojî sahwaraavî gaimwange' yî yuyagaa' sarei yînîga wi'na yadelyî.

3

Jizaazarî Ne Mozîzari wavîlavîke'nesi.

1 Nya'mweihi Gotiyare tewaanyaihi Gotiyai Sîgunyavî mwaalîkei kwaihîrîjî jaka yîhîzîvwaramaarakeihi, sarevîdaa'nyî Jizaazarîna sîmunya nayaa dara dîvada'galayawîrla! Sahwai nemînyîna Gotiyai Wîdasaabakelyî (Apozelîyalyî). Nabaai sahwai Gotiyarîna Mubîthîka Yîra'de Naangerî nemî dîragînna lîmwamanîgolyî. Yî gamînne yaya' jalîkurakîvanîgolyî.

2 Sahwarî wawînya dazavîna Gotiyai dahîlakakei yi sarei Gotiyari naanga nebulya'na lîmwaga'delyî. Sînnawi Ne Mozîzai Gotiyare a'mweraavî (Gotiyare angevîyaraavî) yaakevîna Gotiyari lîmwagyaakabaaibî' sara yakelyî.

3 Sarerîna da'darevînyî. Jizaazarîna Gotiyai yawî'daasi sai angevî madei mwaalî!. Ne Mozîzai angevîyai mwaala!. A'mwei ange' madîna yaderîne yaya naange' sa' yune angevîne yaya naangevî wavîla'devaaiibî'

Jizaazare yaya byaannaka naange' yiniga wi'na maarakere yaya sa' Mozizare yaya naangevi angeviyarnev wavila'delyi.

⁴ Sare' darevinyi. Anga gazasa' yune a'mwerana madivisasi. Kiri' yuyangij yuyaraaviji yavikaryaakei sai Gotiyalyi. Sai Mozizariji Gotiyare pwaraaviji wimwaaiahadelyi.

⁵ Mozizarine' daresi. Sahwai Gotiyare yuyaraav (Gotiyare angeviyaraav) wigaimwagya'nei Gotiyari widaayaakei diraginna limwagyaakelyi. Sara yada Gotiyai divi Gawaalivaangerina neja'ne jalikurakyaake'nanyi.

⁶ Kiri' Kiraazitiyarine' daresi. Sahwai Gotiyare Gawaalivaangei mwaaida Gotiyare a'mweraavi (Gotiyare angeviyaraav) munyaba mwaalya'nei sahwaraavi maremwaalikelyi. Yi nabaai yuyagaa' nemi Kiraazitiyar kuna diraginna limwagaaza' yi nemi yilaayasi yadaa Naangerina kuna diraginna yemwalaaja' nemi kwainaji Gotiyareina (Gotiyare anga savyaina) mwaaihoina.

⁷ Sarevida'anji Kurya Tewaanyai dake' dara dinikabaaibisasi.

Daha'a' Gotiyare maangwiraayav kadika wipija'

⁸ Sarimire simunya' kaanya wana diraginna marihiremwaaibina!

Ne sinnawinyara galazekivala nyaatabaaibi' mipinera!

Sahwara kayaa'na yaasagaa' a'mwamaayimagi mwaaleva

Gotiyainyì yaamijì dìraginna yijìwaala nyadivì'
“Navika mwaaladei dingaka!” deva nyaasare.

9 Sarimire sìryakwalaangera
nyawiranganya'nera yijìwaala nyaasare.
Kwareame potiyangi nimi yaangi wanganyaata
kiri!

Niminyì kayaa'na yaamijì yijìwaala nyaasare.
10 Sarevidaa'nyi davaakiña similike'
nyulyaake'na
Yì nimi dìraginna dara jaainyì
“Yuyagaal' kumire simunyavi nya-
galya'ma'divisare.

Nimire saburi kaanya myamarya'nera
manyawiryadivisare.”

11 Sare'na niminyì similika nyuidaa'nyiyavi
Yagaala dìraginya' dara jalikurakyaa
“Kwaaka kave kwaamu' kujaaviwidikeba
Sahwara kusawi bwibi'dera miika!”
“Sa' wana naanga nebulya'nanyasi.”

12 Nya'mweihi, sarevidaa'nyi mala nayaajiwannyìla! Sariminyidaa'nya pwai kwai Gotiya
gaalyaburi aaya kaavilyari yagalya'masa'na
gamire simunyavi Kiraazitiyarì dìraginna
malimwagarya kayaa'nanyabwi nularadika!

13 Aawa. Yirika gazagaasagaa!, Gotiyai kuna
divanikegaa! “Dahaaka!” sa' kuna warikegaa!
sarimi sìrya'mweraavire simunyangì
dihaabwata jìla! Yì kwaasiya wagilyabwi
sariminyidaa'nya pwarì kwarì kwaasi
nudathika! Yojì gamire simunyavi dìraginna
narihremwaaihadika!

14 Sare' darevinyì. Sinnawì nemì Kiraazitiyarì
dìraginna limwadaa dìraginyaina daavina

yadaa yune nemî balaajahaa'na kuna dîragînna lîmwagaragwawaaja' yi nemî Kîraazîtiyalyî ye'mwannamwaihoina yîma'naadeinera.

15 Dîragînna lîmwagaragwokwia'neina Gotiyare yagaala dînika sa' yawîramaraade'nanyî. Yi dara dîni!
“Dahaa! Gotiyare maangwîraaya' kadîka wî'nîpija'

Sarîmire sîmunya' kaanya wana dîragînna marihîremwaaibîna!
Ne sînnawînyara galazekîvala nyaatabaaibî' mipînera!

‘Navîka mwaaladei dîngaka!’ deva nyaasare.”

16 Sare' darevînyî. Sînnawî Gotiyare maangiki' kadîka wî'nyaata kwara kîri' sahwara kayaa'na yîna yadîvî' gamîre yagaalya' galazekîvaina yaasara aaihwaravaavaka? Ne Mozîzai makwiaakera Yîzîrelîyara Yîzîpî saba yagalya'mayaata yuyara sasare dazabwi yaasara daaka!

17 Kwarame potiyangi (40) Gotiyai sîmîlike' aaihwaravaavîna wîlyaakalaka? A'mwe kayaa'nanyabwi yadîvîsa'na sahwara baidîvî' kumîre kîlaakejî' a'mwamaayîmagî bwalaraawîna yaakera daaka! Gotiyai sahwaraavîna sînna tîke' wîlyaakere.

18 Gotiyai yagaala dîragînya' naanga nebulya'na dara jalîkurakyaa! “Kwaaka nîmî kwaamu' kujaavîwîdîkeba sahwara kusawi bwibi'dera mîka!” Wana naanga nebulya'nanya' sara dakyaake' aaihwaravaavîna jaakava'? Da a'mwe dazara gamîre yagaalya' galazekîvalyaasara daaka!

19 Sarevidaa'nyi nemi dara yawirangamanigo. Kum i dīraginna malimwagaryadīvis'a'nanyi. "Aala!" dadīvis'a'nanyi. Y i dazahitrisavina sahwara Gotiyare kwaamusabanna bwilyaatara mi!.

4

Gotiyare a'mweinaavina kwaamusabanna mwaalya'nebwinesi.

1 Sarevidaa'nyi nayaa jawirila! Gotiyare yune naanga nebulya'na yagaala dakinike' neminyne' kuna war!. Y i sai dara dīvan! "Sariminiku' nimire kwaamusaba wibineihiliy." Sare' kiri! nemi lika dara yaana! O, Gotiyai tinna nengada neminyidaa'nya kwai pwarina dara najidavadika! "Sahwai menyawi yalawakada dazavi yi yiwina yivanikelyi."

2 Sare' darevinyi. Sinnawi a'mwamaayaba mwalyaasara Gotiyare yagaala kwaamusa'ne' wi'nyaatabaaibi! nemi yagaala tewanya sa' kadika wi'noinera. Kiri! nabaai sahwara kadika yaasiwa! wi'nyina yeva dīraginna malimwagi yaa!. Yagaala daza' wi'neva dīraginna mye'mwannalimwagaryaaasare. Sarevi yagaala daza' sahwara kadika wi'nesa', sa' yi sahwaraavi gaimwanga mwiaa!.

3 Sare' darevinyi. Nem i dīraginna limwaga'manigoina kave kwaamu' mwaalya'ne dazaba wi'ladeine. Yi sinnawi Gotiyai malimwagyadīvisaraavina dara dinikesi. Sare'na niminyi similika nyuidaa'nyiyavi Yagaala dīraginya! dara jalikurakyaa "Kwaaka kave kwaamu' kujaaviwidikeba

Sahwara kusawi bwibî'dera mika!"

"Sa' wana naanga nebulya'nanyasi."

Sahwai sara daka kîrî' nabaai sînnawi Gotiyai Kwaake' mena wakyaakegaa' kwaamusabwine' mena dakînîkesi. Sagaa' kwaamusavî mwaaida nemînyîna yemwaaidelyî.

⁴ Sare' darevînyî. Gotiyare Bukuyavî yîrîka asi ata purîdaa'nyî daryaalyarîkîna dara dînî' "Gotiyai gamîre wawînya yuya sa mena yaka yîrîka asi ata purîdaa'nyî daryaalyarîkî kave kwaamu' mwaala!".

⁵ Sînnawi mi'na yîhîthîwevî (3:11,4:3) Gotiyai Yîzîrelîyaraavîna dara wîda'

"Kwaaka kave kwaamu' kujaavîwîdîkeba

Sahwara kusawi bwibî'dera mîka!"

⁶ Yagaala daza' "Pwara gamîre kave kwaamu' mwaalyaba wibî'dere," kuna warî'. Nabaai sînnawi yagaala tewaanya' kwaamusaburîne' wî'neta sahwara yagaala sa' galazekîvala yesa'na kusawi wîletagaa' mi'.

⁷ Sarevîdaa'nyî yî Gotiyai yîrîka pîrî' ayahi dahîlaka!. Sahwai yaya da' yîrîka dazarî'na "Dahaaka." Sînnawînyara galazekîvala kye' kwarame kwalaalya mena kabwawa' Gotiyai Devitîmîre maangikî yagaalya' da'. Mi'na yîhîthîwe' dara dînî'

"Dahaa' Gotiyare maangwîraaya' kadîka wî'nîpîja'

Sarîmîre sîmunya' kaanya wana dîragînna marihîremwaaibîna!"

⁸ Sare' darevînyî. Sînnawi Jozuwaa' saraavî kwaamu' mwaalyabwi wîjaavajî kwajî

sagaa'daa'nyi yìrìka pìrì'na Gotìyai mujì kyadìka!

⁹ Sarevìdaa'nyi dara yawì'manìgo. Sìnnawì Gotìyai yuya wakaka yìrìka ata purìdaa'nyi daryaalyarìki kwaamu' mwalyaakabaaibì' Gotìyare a'mweraavìne kave kwaamu' mwaalya' kuna warì'.

¹⁰ Sare' darevìnyi. A'mwei Gotìyare kave kwaamu' mwaalyaburi wìlajai sai gannya wawìnya' mena yì'mwannojì kwaamu' mwaaladelyi. Sìnnawì Gotìyai yune gannya wawìnya' mena yì'mwannaka kave kwaamu' mwalyaakabaaibì' a'mwe sai kwaamu' mwaaladelyi.

¹¹ Sarevìdaa'nyi kwaamu' mwaalya dazaba ku-sawì wìlya'nevì nemì nayaa dìragìnna yuyanna yawìrayaana! Yì kìgaa' sahwara ke'ba'nanya'na yetabaaibì' a'mwe pwai kwai galazekìvala ya'ne sabwi mìdìda yì sai kayaa'nanyaburi walaraawojojì yì yìwìna nyadìka!

¹² Sare' darevìnyi. Gotìyare yagaalya' nemìrebwina bìranemaaranne'nanyi. Yagaala sa' gaalyabwi kìnnìnnakesi. Yì sa' wawìnya dìraginya yìnìga wi'na yadesi. Sa' gurìmaanga dì'bwa'nìke' yì kwaari'masìramìnya gurìmaanga pimagìnyaala gazavìzavì wavìlavìkesi. Yì sa' a'mweraavì dabìra'nìgwida yune kuta ke'mwewì nebulya'na widesi. Sa' tìnnyawì wìlyì'ma'da gaalyavìjì kuryarìjì yì sawaarì mìdaaihi'desi. Yì sa' daahaalyangìjì yagìdìlyangìjì tìnnyawì wìlyì'ma'da yuya sangì dabìra'desi. Yì sa' yuya sìmunya sangìjì nemì ya'nengìjì yune'na maryawìbwa'desi.

13 Gotiyai wakyaaka aane pimili' kimiili' gamire sinniyiki lika yiniga wi'na yulyaranne'mi!. Aawa. Yuya kaanya yuya basinadaa'na yaka yi Gotiyari tinniyari wana ku'maayaba warikengi. Yi Gotiyai yune sahwaina nemi yadaanya sabwi maryawibwaradengira. Neminyi Gotiyai yagaainakelyira.

*Gotiyarina Mubithika Yìra'de Naangei
kìninnakeina dìraginna jalíkurakaanne'nesi.*

14 Sarevidaa'nyi dara yaana! Nemire Gotiyarina Mubithika Yìra'de Naangaangei Sigunyavì ke'mwewinyavì Gotiyaryabanna yìlayi'mavakei sai Jizaazai Gotiyare Gawaalivaangei kìninnakeina mwaaihovi yi nemi sahwarine jalíkurakyabwi nayaadìraginna limwagaraana!

15 Sare! darevinyi. Nemì saina wagilyavì walamarakya'neina dìraginya maayaine. Nemire wìrisangina Gotiyarina Yìra'de Naangei yawi'daa'nyi neminyina kale mwi yannei mi!. Aawa. Yuya yijiwaala sa neminyi neyi'ma'nadevaabi' yuya daza gami' kwarì yijiwaala ya'ne mena yima'nakengi. Sare kiri' sahwai wagilya myakelyi. Sarei neminyina yìbwakidevina neyi'vaimwagannelyi.

16 Sarevidaa'nyi nemi lika myadaa Gotiyaryawi gamire kinginamwaalyisavina gaimakunna wilaana! Sahwai yi yanga gaimwangebwi kìninnakelyi. Nemì gamire kale gaimwangebwi maarya'neina nabaa'i taanginya neyi'ma'nadaaworiyagaa' gamire

yanga gaimwangebwî nemînyî neya'neina sahwaryawînna wawaana!

5

¹ Gotiyarîna Yîra'de Naanga gazarîzarî dahîlakyabwi sa' darest. Gotiyai a'mweraayawîdaa'nyî a'mwe pwarî dahîlakada Gotiyare wawînyangînei wîmwaaihadelyî. Gotiyarereraavî gaimwagya'nei Gotiyaryaba sahwaraavîna marewîdадelyî. Yî sahwai Gotiyari yanga dala pînînna pînînna wîjaaya'nejî wagîla marasî'nya'ne'na Gotiyarîne tamiravawîjaaya'nejî wawînya kînînnakelyî.

² Gami sai pîburaavîna dîragînya maayai mwaaidevîna a'mwe sîmunya maayara Gotiyare tusavî yagalya'ma'dîvisaraavîna yîbwakîda kave yînîga wi'na bwiwanna wîdannelyî.

³ Sahwai yune dîragînyai mamwaalyadevî a'mweraavîre wagîlya marasî'nya'nei Gotiyari tamiravawîjaavadevaabi' gamî kwarînajî tamiravawîjaaya'ne tîvikîta warî'.

⁴ Mubîthîka Yîra'de Naangere wawînya daza' yaya naange! kînînnakesi. A'mwe aane pwai kwai yune gamîre saburiðaasi wawînya daza' maa'dei mi'. Aawa. Gotiyai Ne Eronîmî Yîra'de Naanga sînnawînyari jaka wîjaakabaaibi' a'mwe sari jaka wîdadaasiyagaa' sahwai wawînya daza' limwadelyî.

⁵ Sarebaabi' Kîraazîtiyai kwalyî sarelyî. Sahwai byaannyavî yune gamînne yaya'na munyaba mamakîlyada Yîra'de Naangei yîma'nakai mi'. Aawa. Gotiyai gamî sai sahwari wawînya daza'

ya'neri dahîlakakelyi. Sarevîna sahwarî dara
wîda'

"Gîmî nîmînyi Nyîbwaaliavaangeigînyîra.
Dahaâ' Gîmaamaangeinyi gîmwaaihîweigînyi."

⁶ Nabaai sabaaibî! pimagînyavî dara da'

"Yîra'dînya yuyagaa' yuyagaa'neigînyi.

Melîkîzathekîmîvaavîrebwina
avaainanyaigînyi gîmwaaihîweigînyi."

⁷ Kîgaa' Jizaazai Kwaakevakîna kîlaa'nakei
mwaalakegaâ' sahwai Gotîyarî wîdada
yîdaanganakelyi. Yî sahwai jaka naangesi
kîdaraalyajî Gotîyai balyavi yînîga wi'na
maaranneri wîdakelyi. Sahwai gannyabwi
kwaakewi marulawakada yî Gotîyarî
dalaangewi wîla'na'da sarevî yî Gotîyai gamîre
yagaala wîdakevi kadîka wînakelyi.

⁸ Sahwai Gotîyare Gawaaliavaangei kwai kîri'
sahwai daange' maarakevi Gotîyarî mîdînya'na
sasare sabwina gamîre sîmunyavî nebulya'na
yîwîryakelyi.

⁹ Daza' yî Gotîyarîne yune nebulya'nanyari
marima'na!. Sarevî sahwai a'mwe yuyara
gamînyi mîdîdîvisaraavî yuyagaa'na
wîvadaihasamaarannelyi.

¹⁰ Yî Gotîyai sahwarî dahîlakaka dîragînna
wîda' " 'Gîmî Mubîthîka Yîra'dînya
Naangeigî,' gîthîwa! Melîkîzathekîmîvaavî
avaainanyaigînyîra."

¹¹ Melîkîzathekî ke'ba'nanyarîne ya-
gaala kwalaalya warî!. Yî nemî sanna
yîhîthaathe'nanyi. Kîri' dahaa' sarîmîre
sîmunya kaanya tihî'nîka yî sîmunya
yîme'nya'bî' yawîrarîlaaya myaihîlyi. Sarevî

sarîmînyî yîbwarîdaakwia'ne yagaala dazavîre
aaya kaavîlyavi yî nemî yagîyagi wawînya'
kînînnakeine.

12 Sare' daresî. Kîgaakuna Kîraazîtiyarî
lîmwagesaihîlyî. Yîrîkerî' sarîmî wîjîwaakyaihi
mwaalya'na yînîga wi'na yîwaa!. Kîrî'
aawa. Yî a'mwei pwai sarîmînyî mudî'nanya
aaya kaavîla Gotîyare yagaalya' ayahi
nayaa yîhîzîwaakyâ'nerîna sarîmînyî
sîmunya'na tuta yîhîmudaasîvanî!. Yî
bwaranyai yune aamunya' maarya'nerî
wîmudaasadevaabî' mudî'nanyanna
yîhîmudaasîvanî!. A'mwera wapaaya dîragînya
nya'neraavî wîmudaasadevaabî' sarîmî yagaala
naangenna yînîga wi'na wî'namaapîneihi mi'!

13 Sare' darevînyî. Gazaizai mudî'nanyanna
kuna yaamîjî yawi'dei sîmunya
yîda'maraangebwina nayaa yawi'dei mi'. Yî
bwaranyai yune aamunya' nadevaabisâ'nanyî.

14 Nabaai kîrî' wapaaya dîragînya a'mwe
naangera nadîvîtabaaibî' Gotîyarîne aayanna
a'mwe sîdu'nakeraavînengîra. Sahwara
nawi'nyanna yadivisare. A'mwe sasarera
yî kwalaalyagaa' kunnya sîmunyangî
yîwîrinya yadivisare. Yî sahwara
nawi'nyabulyî kayaa'nanyabulyî mena wi'na
maryawîbwarya'nera kuna nayaa yadivitî'
yîwîrinya yadivisare. Kîrî' sarîmî aawa.

6

1 Kaimîraayarabisaihi kuna namwaaibîthîka!
Sarevîdaa'nyî nemî Kîraazîtiyarîne
yune yagaala mudî'nanya sasare savîna

mamwalaanna! Aawa. Nemî kuna wawaajî a'mwe naanga mena yînîkerabi' yagaala naangebwina daana! Yî kwalaalyagaa' nemî angevîne lîkîla ayîna, ayîna yadaanyabaabî' yagaala yune mudî'nanyanna madaanna! Mudi'nanya darengî. A'mwera kayaa'nanyabwi balya'bîsabwina yagalya'maya'nera sîmunya mudîka nayaa yawîramaapîka! Yî sara yapijî Gotiyarî nayaa lîmwabîka!

² Nabaai pwara sahwaraavî dara wiwîripîka! Yî aalya yînya'ne dala pînînnna pînînnanya nayaa yawîbwapi'de'nanyî. Yî Kîraazîtiyare kusîlaanyavî wîlya'nesî Kurya Tewaanyarî maarya'nesî sahwaraavî ata dathîwabi'de'nanyî. Yî Gotiyai a'mwe yuya bainîkeraavî ayîna yîdîkaavade'nanyî. Yî Gotiyai a'mweraavî maryawîbwaroju yuyagaa'yuyagaa'ne tîvîkîsabwi wîjaavade'nanyî. Sara wiwîripî'dest.

³ Nabaai Gotiyai “Ya!” daza' yi nemî mudî'nanya sasarennu mujî yawaajî naangenna yîhithaana!

⁴ Sare' darevînyî. Jizaazarîna nayaa jawîranganyîla! A'mwera Kîraazîtiyarene bule'na wîjaavîpija' sahwara sîmunya mudîke' maarya'neraavî yînîga wi'na ayîna gara wîmwaihaanneraavaka! Sahwara pi'gaa' Gotiyare baake' kumîre sîmunyavî mena wan-nakera. Yî sahwara Sîgunnyavîdaa'nyî walaabake yange' mena nagaanganesare. Yî Kurya Tewaanyarî sahwara ye'mwannamaaresara.

⁵ Yî Gotiyare yagaalya' yaamîjî yadîvi' dara yawîresare “Yî sa' tewaanya nawî'nyaange!”

Yì Gotiyare dìraginya nawì'nya dìvi yìma'nya'ne'na mena yìbwakìnesara.

6 Yì sarera sara mwaai'bìza' kìrì' wala'daawadìvì' Kìraazìtìyarì bule'na wìjaavìpija' kumìre tusa' sìmunya mudìkebwì ayìna yawìramaarya'ne' yì aawa. Yì sasare dazabwi kumi kwara Gotiyare Gawaali'vaangerì yìsavìri ayìna tamarìmupì'devaaibìsasi. Sahwara tamarìmupìjarì ku'maayaba a'mwera bìrala dangabi'delyìra. Sare'na mala nayaajìwannyìla!

7 Sare' darevìnyì. A'mwera darerera. Kwaaka kwalaalyagaa' burìke' waidaavadevì tìka munne maranya'ne nawì'nya yìrì'devakì Gotiyai tewaanya naanga yanga yadevakìra. Yì a'mwe Gotiyai nawì'nyangi wìjaavaderà nawì'nyabura nayaajìwannyìsaaraavì sahwai tewaanya naanga yanga yaderera.

8 Kìrì', nabaai pwara nawì'nya myadìvisara darerera. Kwaaka yune wìla langa kìnìnnaka dala pìnìnnna pìnìnnnanyajì kurìvaariya dala pìnìnnna pìnìnnnanyajì yìrì'deva' kayaa'nanyavaki. Sava' Gotiyai kayaaka yadevìna yì nebawa mi!. Dìvidaa'nyì yì dìke' nakadevakìra.

9 Sarìmìnyìna nyìvu'nadeihi, dahaa' nemì yagaala taanginya daza' dìwo. Kìrì' nemì sarìmìnyìna nebulya' yawìrama'a'manìgo. Yì sarìmì sasare sabwi wavìla'dìvì' kayaaka sasara jideihi mi!. Aawa. "Gotiyai padaihasamaarakeina mwalaaja' nemì sareina nawì'nyabwina yaadeinera," dìthìnyideihìlyì.

10 Sare' darevìnyì. Gotiyai yìda'na myadei

midaa!! Sahwai wawinya yuya sarîmî yeta sanna sîmunya navîka yadei midaa!! Sarîmînyî Gotiyarîna yîhîvu'nadaa'nyî gamîre a'mwe tewaanyaraavî gaimwange'na wîdaayesaihîlyî. Yî sasare sara kuna yadîvîsaihîlyî. Yî daza' sarîmînyî Gotiyarîna yîhîvu'nadevwi wibwarîdaakwadesi. Sare' sahwai yîda'nanyai sarîmînyîna navîka yadei mî!.

11 Yî nemînyî tewaanya dara nevu'nîvanî'. Sarîmînyîdaa'nya gazaizai Kîraazîtiyari dîragînna lîmwadevwi avaainanya' kuna wibwarîdaakwana! Yî pada'galalîmwanga yadîvî' Gotiyai nedakenna kwaamu' jemwaalyîla! Kuna yîwawagopîjaihi yune yîwîya yaja sarîmîregaa'na sasara yune dîragînna jiла!

12 Sarîmî maa'na nayîhinadîka! Aawa. A'mwera nebulya'na dîragînna lîmwaga'dîvîsara maa'na yarai mwinyakera mwaaidîvî' dîragînna daa'dîvî' sînnawi Gotiyai yune naanga nebulya'na dake gamîreraavî wîjaaya'na yuya kuna maa'dîvîsaraavîrebwi sarîmî nayaan pada'galamîdînya jiла!

13 Sare' darevînyî. Sînnawi Gotiyai Evîraamîmî yune naanga nebulya'na wîja' yagaala dîragînya' wîjaa!. A'mwei naangei yaka Gotiyarî wavîlavîkei aawa. Yî a'mwei pwai mî!. Pwarîne yayavî Gotiyai yagaala dîragînya' wîja'nei mamwaalyî!. Aawa. Sareviðaa'nyî yî Gotiyai yagaala dîragînya' gamînne yayavîna wîjaakelyî.

14 Sahwai dara wîja'a' "Nîmî yagaala nebulyava'na diwa. Yî nîmî gîmînyî tewaanya

naanga yanga yune'na gideinyi. Yî nîmî gîmîre dîviya jakwalaangeraavî kwalaalya kwalaalyaraavî gimavîgîmwaaaihidere.”

15 Sarevîdaal'nyi Evîraamî dîragînna lîmwaga'da maa'na winyaakei mamwaalyada yemwaaina yaakevi dîvidaa'nyi “Sara gideinyi,” wîjaakabaaibî' sahwai sara maryaakekubulyi.

16 Sare' darevînyi. Yagaala dîragînya' nebulya'na javwi yi sa' daresi. A'mwera yagaala dîragînya' ja'negaa' sahwaraavîne wavîla'dere yayavi nebulya'na dadîvîsare. Nabaai yagaala dîragînya sa' yuya yagaainakeburaavîna yi a'mwe pwaraavîre maangengî kaanya tihîralîmwagata ya'nesîra. Yî dazasa' yagaala sangî aaya kaavîlya' tîvi'nanyasi.

17 Sarevî Gotîyai gamîre kaimîraayainaavî gaimwange'na “Nîmîre yagaala dazavî maravîla'nya ya'neinyi mi!. Sahîri' wana ku'maayaba yîbwarîdaakuma!” dakelyi. Sara dada yi sahwai yune gannya yagaalyavi dîragînya yîwagya'ne'na yagaala dîragînya' nebulya'na dakelyi.

18 Nabaai sawaai yune naanga nebulya'na wîjasî yagaala dîragînyasi sawaai maravîla'nya mi ya'newaai kînînnakeine. Yî pîrîwaala daza'na Gotîyai kwaasî dannei mi!. Arîkewi. Yî dazawaai nebulya'na dîragînya yîvaimwanga neyadewaalyi. Nemî a'mweinaavîre sîmunyangî likaanya wodaa Gotîyarî gidîkusaba lika yulya'daanyainaavî. Gotîyai nemînyîna yune naanga nebulya'na dake'na nemî Gotîyarî nayaa pada'galalîmwagata yadaa nemî sahîri' kuna yemwaalyabwina maarya'neina

sahwaryawī līka yulya'daanyaine.

19 Sipiya! wīla naangevasi yi'dīvaidevaabī! nemīre Jizaazarī yemwaalyabwi sahwarī nevwīyadevaabī! sahwarī dīragīnaanga līmwaga'daanyaine. Gotīyarīna Mubīthīka Yīra'dīvīta Naangera Gotīyare angevi kusawi'nya jannevī wīlaaweva kusawi' yunewīnna widīvītabaaabī! Jizaazai Sīgunyavīyavī wīla!. Nabaai Jizaazarī yemwaalyabwi Gotīyaryabanna nemīre sīmungavī marima'naabadesi.

20 Yī sahibanna Sīgunyavī ku'dīka yarinīka dazavi sīnnawī Jizaazai gamīdaasī nemīnyī negaimwange'na wīlakelyī. Yī sahwai nemīnyīne'na Mubīthīka Yīra'de Naangei yuyagaa' yuyagaa'nei Melīkīzathekīmīvaavī avaainanyai yīma'nakelyī.

7

1 Melīkīzathekīmīna daresi. Sahwai Anga Selemi kingīyai maremwalyaa!. Yī sahwai Gotīya Munya Ke'banya Nebulya'nanyare mubīthīka yīra'delyī. Sīnnawī Evīraamīmīva kingīyaraavī mala mena dathīwanna yaka yī angebanna ayīna yagalaawīna yadaa'nyī yī tusavī Melīkīzathekī sai sahwarī wīrata'nyīna yaka tewaanya naanga yanga wīdakelyī.

2 Yī Evīraamī gīlyīvīta yuya kingīyaraavī maarake jaapalaka ata yuyīraalya pimagīnya pīri! Melīkīzathekīmī wījaavakelyī. Nemī Melīkīzathekīma yaya maridaana! Daza' daresi. Tewaanya yīda'maraangeburīya kingīyalyī. Sai kingīya Selemīne kwalyī. Selemī aaya

kaavîla dazavîre' daresi. Kwaamu'nanyaburiya kingiyalyi.

3 Gotiyare bukuyavi ganimaangelyi ganaangesi sayorina madinyikesi. Nabaai sahwari gyakwalaangeraavina madinyike'na sahwara kuneibisalyi. Nabaai avaainanya'na ganaange' maaraka yirikeri' kunelyi. Nabaai gami balya'ne yirikeri' kunelyi. Sarennal sahwai Gotiyare Gawaalivaangeibisalyi. Yi Gotiyarina yira'dei yuyagaa' yuyagaa' kuna mwaali'.

4 Melikizathekidi dazarina nayaa jawirila! Sai yaya naanga nebulya'na yima'nakelyi. Nemire neyakwalaanga aaya mudi'nanyai Eviraami yuya gilyivita malyavi maarake yanga muda'. Yi sahwai Melikizathekimina ata yuyiraai jaapalaka yi atiraalya pimaginya tewaanyanna tewaanyannanya wijsaava' aaya mudi'nanyai. Sarevi "Yi Melikizathekdi a'mwe sai naangaangelyireva," dadaanyi.

5 Nabaai piridaresi. Livaayaridaa'nya gyakwalaangera mubithika yira'divisare. Sahwaraavine kiwinya' dinikesi. Yi Gotiyare kiwinyavi dara dinid "Yizireliyaraavire gilyivita mudika yuya atiraalya pimaginya' maapika!" Yizireliyara sahwaraavikwiya'mwe nebulya'nanyara yi Eviraamimire saanyavaakidaa'nyara mwaaleta kirid Livaayara sahwara kwiya'mweraavire gilyivita atiraalya pimaginya' maa'divisare.

6 Piridaresi. Melikizathekdi sahwai sahwaraavire yisavaakidaasi yima'nakai mi'. Menyalyi. Kirid sai Eviraamimina gilyivisa atiraalya pimaginya' maarakelyi. Nabaai

Evîraamî Gotiyare yune naanga nebulya'na wîja kînînnakerî Melikîzathekî sahwai yagaala tewaanya naanga yanga wîdakelyî.

7 Nemî mena yawî'manîgo. A'mwe yagaala tewaanya naanga yanga yadei sai munyabanyî. Yî a'mwei sahware yagaala tewaanya naanga yanga wîdade' maa'dei, yî sai kwaakewînyî. Sareburîna yagaainake' mwari'.

8 Nabaai pîburaai warî!. Yî pîrî! daresî. Livaayara atîraalya pimagînya maa'dîvitara sahwara a'mwe balya'nere. Yî pîrî! daresî. Melikîzathekî atîraalya pimagînya maarakerîna dara jalîkurakînî "Sai gaala mwaali!".

9 Yî nemî yînîga dara daanneine. Nebulyasi. Livaayai sai yî a'mwe gîlyîvîta atîraalya pimagînya sa' maa'delyî. Kîrî! sînnawî Melikîzathekî atîraalya pimagînya' Evîraamîmîre maara!. Yî dazarevi sai atîraalya pimagînya' Livaayai kwarejî maara!.

10 Sare' darevînyî. Melikîzathekî Evîraamîmîtusavî wîrata'nagîla Livaayai gannya gyakwalaangere saanyavaaki kuna yî'nadi'nyî Evîraamî wîjaavaka kîrî! Livaayai wîjaava!. Sarevi Evîraamîmîji Livaayarevaakîyaraavîji wavîla'delyî Melikîzathekî.

11 Sare'na dara jawîrla! Yîzîrelîyaraavîna Gotiyai gamîre kîwînya' wîjaayaburi aaya kaavîlya' yî sa' Livaayara Gotiyarîna mubîthîka yîra'dîvîsabulyî. Kîrî! Livaayaraavîrebwi sabwi Gotiyarîna a'mweraavi yîda'maraangeraavi nebulya'na wîmwaaikhajî kwajî dîvidaa'nyî Mubîthîka Yîra'de Naanga geibî' yîma'nakerîna a'mweraavi be'na

wîmudaasanneraavaka! Gawaalîvaangei
 Yîra'de Naangei sai Melîkîzathekîmîvaavîne
 avaainanyai. Yî sai Livaayarevaakîdaasa
 Eronîmîrevaakîdaasaraavî avaainanyaina mî'.

12 Sare' dara yîma'nakesî. Mubîthîka
 yîra'dîvîsaraavîre savaa' wavîla'nya yake'na
 tîvîkita dare' warî'. Yî nabaai kîwînya
 kîrîsi nayaa wavîla'nakesî. Yagaala mudîke'
 yîma'naabakesî.

13 Sare' darevînyî. Gotiyare bukuyavî dînîka
 dazai Yîra'de Naanga mudîkei yî sai yîta
 pîvaakîyalyî. Eronîmîrevaakîyai mî'. Sînnawî
 kwaraanyaba yîra'dîvîsavî wîdaayakei gamîre
 yîta savaakî a'mwei aane pwai kwai mî'.

14 Sare' darevînyî. Nemî mena yawî'manîgo.
 Nemîre Naangei sai Juthare yîta savaakîdaasi
 yîma'nakelyî. Yî Mozîzai yîta dazavaakîna
 yîra'dîvîsaraavîne yagaala aane pîmîlî' kîmîlî'
 majaa'.

15 Nabaai tamira'de dazai pwai yîma'naka yî
 sai Melîkîzathekîmîvaavî avaainanyaîna nemî
 mena yawîrangamanîgo. Yagaala dazavîre aaya
 kaavîlya' wana ku'maayaba warî'.

16 Sahwai Mubîthîka Yîra'dei yîma'na'.
 Gamîre kîlaakevîne kîwînya'nanya' mî'. Gamîre
 yîsavaakîre'na mî'. Aawa. Gaalya' yuyagaa'
 yuyagaa'nevîre dîragînya yune sahîrisa' yakelyî.

17 Sare' darevînyî. Gotiyare bukuyavî dara
 jalîkurakînîkesî.

Gîmî yuyagaa' yuyagaa'ne Yîra'dînyaigî
 Yî Melîkîzathekîmîvaavî avaainanyaigî
 mwaaidînyaigînyîra.

18 Sare' darevînyi. Pîrî' daresi.
 Yîra'dîvisaraavîrevaakîne dakînike'
 sînnawînya' Gotiyai mena marasi'nakesi. Yî
 kîwînya daza' dîragînya maaya' nemînyi yînîga
 wi'na manegaimwagyade'na marasi'nakesi.

19 Sare' darevînyi. Ne Mozîzare kîwînya'
 Gotiyarîna yîda'maraanga aane pwarî
 kîrîvi yune nebulya'na yîma'naabaka'
 mi!. Pîrî' daresi. Gotiyai pîbwi dara
 yîma'naabakesi. Gotiyare kîwînyavîna
 maalîke yemwaalya'nengi. Gawaalîvaangei
 Yîra'derîna naangaange yemwaalya'nengîra.
 Yî sahwarîna nemî Gotiyaryaba gidîkusabanna
 wawaanneinera.

20 Nabaai sahwari Yîra'deri Gotiyai
 dahîlakakega'a' sai yaasiwa' dahîlakya mya'.
 Aawa. Sai yagaala dîragînya' gamînne yayavîna
 daka yi sahwari dahîlaka!. Sare' darevînyi.
 Pîrî' daresi. Sînnawînya yîra'dîvîta sahwara
 Livaayaraavi sara mya'. Yagaalya' yune'na
 dîragînya' nebulya'na dake'na Livaayara
 sahwara yîra'dîvisara yîma'nya'neraavîna aane
 pwai kwarî sara madahîlakya!.

21 Pîrî' daresi. Gotiyai gamî sai
 Gawaalîvaangeri yîra'dei yîma'nya'neri yagaala
 dîragînya' gamînne yayavîna dakelyi. "Daaina!
 Nyîgîvîna!" wîdadîvitabaaibi' dîragînna sara
 dakakelyi. Sahwari dara wîdakelyi
 "Naangeinyi nîmînne yayavîna nebulya'na
 mena dena,
 Yî sahwainyi sîmunya' ayahi maravîla'nya mye.
 'Yîra'dînya yuyagaa' yuyagaa'neigî
 dîmwaalago'deigînyi.' "

22 Yuya sareviðaa'nyi yî nemî yawî'manigo'nanyi. Jizaazarîna yagaala wîlimwagarîkebwî yî sa' tewaanaangesi. Sa' yî kîwînya'dakînîka sînnawînyavî wavîlavîkesi.

23 Nabaai pîri' daresi. Sînnawî a'mwe kwalaalyara yîra'dîvitara mwaalesare. Yî yuyara balya ya'nera yuyagaa' mamwaalyi yîpinere. Gazaizai wawînya sa' maaraka balake'na yagalaya'mavakelyi.

24 Pîri' daresi. Jizaazai Yîra'de yuyagaa' yuyagaa'nei kuna mwaaidelna wawînya sa' yagalaya'mavadei mi'. Yuyagaa' sa' lîmwagaradelyi. Sa' makwasakade' mi'.

25 Sareviðaa'nyi yî sahwai a'mwera gamînyine'na Gotiyaryabanna gidîku' badîvisaraavî yînîga wi'na padaihasamaaranneyi. Yî yuyagaa' yuyagaa' gaalyabulyiyai mwaaida sahwaraavîna Gotiyari marewidadevi sahwaraavî yune'na padaihasamaa'delyi.

26 Sare' darevînyi. Mubîthîka Yîra'de Naanga sasare dazai nemînyi negaimwagya'nelyi. Yunebannanyalyi. Sai Gotiyari yîlaaya wigайдei gîrî'maayai nawî'nyalyi. Yî dazarî kayaa'nanya aane pîri' kîri' warîka' mi'. Yunebanna yune nawî'nyaangelyi. Yî yîwetawakya maayalyi. Yî kayaa'nanyara yadîvitabaaibî' sai yadei mi'. Sai nebulya'nanyai nabinyalyi. Sarî Sigunyavî munya ke'bevanya'na Gotiyai makîlaawakelyi.

27 Sahwai Yîra'dîvîta Naanga pwarabisai mi'ka! Sai kayaa'nanyabwi myadevinâ gamîre yîwetawakya'na marasi'nya'nei kwaraanyaba sipîzipîyarî yîrasa'na wîmudaasadei mi'ka. Sînnawînyara yuya yîrîkerîkaavî aayagaa'

kumîre wagîlya marasî'nya'na kwaraanyaba sipîzipîyarî kumînnedaasi yîra'na yadîvisare. Yî nabaai ayahi dîvidaa'nyî a'mweraavîre wagîlyanna avaaina yadîvisare. Sarei mîka! Sare' darevînyî. A'mweraavîre wagîlyanna sai wîjaavînya'nei gamî sari yuyagaa'ne gave pîgaa'na yakelyî. Sahwai gamîre gaalya' Gotîyarîna wîjaavakelyî.

²⁸ Sare' darevînyî. Mozîzare kîwînya' a'mwe yîra'dîvitara yîma'nya'nera dîragînya maayara mwaaidîvîta kîrî' sahwaraavi dahîlakadesi kîwînya!. Kîrî' Gotîyare yagaalya' gamîre yayavîna yagaala dîragînyasi kîwînyavî dîvidaa'nyî yîma'nake' yî sa' Gawaalîvaangeri dahîlakakesi. Yî Gawaalîvaanga sahwai yuyagaa' yuyagaa'ne yune nebulya'nanyai yune yîda'maraangei mwaaidelyî. Yî sahwai nemînyîna yuyagaa' yuyagaa'ne Yîra'de Naangelyî.

8

Gotîyare anga nebulya'nanya Sigunyavîyavî Jizaazai Mubîthîka Yîra'de Naangei yîvanîkeburînesi.

¹ Yî, yagaala dazavîya mînyagînya' nemî dîvanîgo', sa' yî daresi. Dazai nemînyîne Yîra'de Naanga sarei kînînnakeine. Yî naangeba namwaalyîsari aangasîmagî Kingîya Aaya Mudî'nanya Sigunyavîyarevi sai mena walamaalakelyî.

² Sai Yîra'de Naangei Gotîyare anga gîrî'maaya nawî'nyavî wîdaayadelyî. Yî Selî anga daza' yîleanga nebulya'nanyasi. Daza' a'mwe kwai

maridaakwaka' mi'. Aawa. Yune Naangei Gotiyai daakwakesi. Yi sahibanne widaayadelyi.

³ Sare' darevinyi. Yira'de Naanga gazaizai a'mweraavina Gotiyari yanga dala pininna pininna wijaaya'neji yiwetawakyanna Gotiyarine tamiravawijaaya'neji wawinya'na dahilakinikelyi. Sarevidaa'nyi nabaai neminyinei dazai wijaaya'ne' kininnakerine wawinya' warikelyi.

⁴ Sarevidaa'nyi Kwaaka davaki kuna mwaaidori kwajit sai yira'dei mamwaalyi kyadika! Yi Kiwinyavti dinikabaaibti pwara Gotiyari yanga dala pininna pininna wijaaya'nera yira'divisara mwaaihasa'nanyi.

⁵ Sahwara Kwaakevakiya Gotiyare Anga dazavi wawinya yira'divisa' limwaga'divisare. Anga sa' anga nawinya nebulya'nanya Sigunyavti manni'kevi ke'ba'nanya'a'mabaalyinanya' warikesi. Ne Mozizai Gotiyare seli ange' maridaakwakegaal Gotiyai anga savina sahwari diraginna widakekisasi. Sare' darevinyi. Sai dara da' "Gimi mala nayaajiwannana! Yiniga nebulya'na avaala daza' nimti gimi'nyi mugunyavti givwaridaakwebaaibti yi anga saviya yuyangi sara javikarideiginyira." Yi Sigunyavti nebulya'nanya daza' warikesi.

⁶ Nabaai dahaa' saba Kiraazitiyai Yira'de Naangere wawinya mena maarakelyi. Yi wawinya daza' Yira'divita Naanga pwaraavirevi nebulya'na wavlavikesi. Yi sai Gotiyariji a'mweraaviji mariraku'dere yagaala wilimwagarika sa' yagaala wilimwagaraka sinnawinyavti wavlavikabaaibti Yira'divita

Naanga pwaraavîrevî nebulya'na wavîlavîkesî.
 Nabaai yagaala wîlimwagarîkebwi
 Kîraazîtiyarîne savî Gotîyai yune naanga
 nebulya'na wîja yî kîwînyavî yune naanga
 nebulya'na wîjangî wavîlavîke nawî'nya
 naanga warîkesî. Yagaala wîlimwagarîka daza'
 yune naanga nebulya'na wîja dazangî Gotîyai
 yîma'naabakesî.

7 Sare' darevînyî. Yagaala wîlimwagaraka
 sînnawînya' yîwetawakya yune maaya' warajî
 kwajî yî Gotîyai "Yagaala wîlimwagaraka
 dazavîneba dîviya pîrî' wakîdeinyîra," myawi'ri
 kyadî'.

8 Sare' darevînyî. Yîzîrelyara
 gamîre kîwînyavî galazekîvalesaraavîre
 yîwetawakyanna yawîraka Gotîyai gamîre
 bukuyavî da!. Yî dara dînîkesî.

Naangeinyî dîwa "Yîtha! Dîvi yîrîkerîka
 yîma'naabathegaa"

Yîzîrelyaraavîre yîsavaasî Juthîyaraavîre
 yîsavaasî saraavîna

Yî nîmî yagaala wîlimwagarade mudîke'
 dakîdeinyî.

9 Mudîka daza' sînnawînya' dakage sa'bîta' mi'!
 Kwîyakwalaangeraavî nîmîre asîlyî
 wibwarîdaakkwia'neinyî

Yîzîpî Kwaakevî yagalya'mavesaraavî
 makwawegaa'

Kwîyakwalaangeraavî yagaala sa' dake sa'bîta'
 mi'!

Nîmîre yagaala wîlimwagaraka kuna
 mamîdînyesa'na

N̄im̄i sahwaraav̄i wanganake,” Naangeinȳi d̄weinȳi.

Sarev̄idaa'nȳi yagaala w̄limwagarade mud̄ke' ȳdeinȳi.

¹⁰ “Sare' ȳrika sar̄ika mena kyoj̄
Ȳz̄irelȳaraav̄ire ȳsavaasi mud̄ka daza'
ye'mwannaȳdeinȳi.”

Naangeinȳi d̄wa. Yagaala w̄limwagarade sa'
daresi.

Kum̄ire yawisav̄ina n̄im̄ire kiw̄inyanḡi
w̄lak̄denḡi.

Kum̄ire s̄imunyav̄ina dazanḡi p̄ikarya
ȳdav̄denḡi.

Nabaai n̄im̄i kumiñnȳi Got̄yainȳi mwaalideinȳi.

Nabaai kumiñnȳi a'mwera mwaabi'dere.

¹¹ Sarev̄idaa' nȳi gazaizai gam̄ire angebanyari
w̄ij̄waakadei mi'.

Nabaai gazaizai gathaa'gahwaari
w̄ij̄waakya'ne' mwari'.

“Naangeri nayaajawirangana!” w̄idathei mi'.

Ȳi dazagaa' n̄im̄ire a'mwe yuyara nayaan
nyawirangabi'dere.

Maalikeraj̄i a'mwe naanga kwaraji
nyawirangadaapiya'n'a

Sara w̄ij̄waakya'ne wawinya w̄imudaasadera
mi'.

¹² Sahwaraav̄i n̄im̄i kale gaimwanga wide'

Kum̄ire ȳwetawakyanḡine t̄iv̄k̄ita
marasi'nide'nanȳi.

Ȳi kum̄ire kayaa'nanyabwina s̄iduta ayahi
yawirideinȳi mi'.

Sareinȳi ȳide sare'na yuyara
nyawirangabi'deinȳi.

Gotiyare bukuyavî sara dînîkesî.

13 Dînîkevîna “Mudîkeva!” dakevi yî sînnawînya' aya mena dakînîkesî. “Yarai yîmaannadesî,” yawîrakesî. Yî yuya aya yîma'nîvanîke yî neibisangî. Sa yune maalîkegaa'na waradengî. Yî yînahu yuya yîwîna yadengî. Sarebaaibî' yagaala wîlimwagaraka sînnawînya' sara yadesî.

9

1 Sarevîdaa'nyî yagaala wîlimwagaraka aaya mudî'nanyavî Gotiyai yîlaaya'na ya'ne kîwînya pîni dakakesî. Nabaai yagaala savîne ange' Kwaaka dathavakîya' mannîkesî.

2 Sare' daresî. Anga selî anga sa'marîdaakwesa!. Yî aaya ku'dîka yarinîka pimagînya mudî'nanyavî laamuyalyî yî'bînya Gotiyari wîjaaya'ne gîrikula daza kînînnakesî sawaai warî!. Ku'dîka yarinîka dazavîna “Ku'dîka Tewaanyava. (Gîrikita'nanya maayava),” wo'nîkesî.

3 Kusawînya janne naange' kurîke'bî' tîmudaakunîka bulyîmagîdaasi janne ayahidaasi ku'dîka pîri! “Ku'dîka Tewaanya Nebulya'nanyava,” wo'nîkesî.

4 Jîta wabatîrînya yîravayîhurya'ne' dî'bînya golîya yavîkarinîke' ku'dîka dazavî sîmagînyavî wa'desî. Nabaai kusawî bukuta yagaala wîlimwagarakebwi kîri! warîkesî. Yunewînna bwakakînîke' bukuta sare yuya sîmagînya yune golîyasîna. Bukusavî kusawî maa'gula golîyavî wapaaya manaaya' wîla'dî'nyîya' warî!. Nabaai bukusavî kusawî Eronîmîre

yadisari'! yaalika mena yinikeri' kiri' kwaraka yirivakeri' war!'. Nabaai siла pwaraai sinnawi Gotiyai yagaala wilimwagarakeburiya silyaraari pikarya yidavakeraai war!. Yi yuya sa bukusavi wilakakengi.

5 Bukuta savi Gotiyari senna tika wida'devwi munyaba ejeliyaraabi' pivinakeraai byaanna diraginyasiyaraai yilamwaal!. Yi saraare piyangi kwaakewi bukusavi bwakakya savi Gotiyari senna tika wida'devwi marasi'nya'ne tawe livirkurya'nebe. Kiri' dahaa' yuya dazangire aaya kaavilya' nimti tivi'nanya'na marima'naabidehaa' mi!. Kunegaaki.

6 Yuya daza mena kwara' yi pir! daresi. Yuya yirikerikaavi ku'dika aaya mudi'nanyavu mubithika yira'divisara kunnya wawinya Gotiyarina ya'nera widaawadivisare.

7 Pir! daresi. Kwarame gazasavi yune gave pigaa'na ku'dika ayahidaasavi Yira'de Naangei gave pwainanyai wilakelyi. Nabaai sai yaasiwa'wilya yakai mi!. Aawa. Sai tamira'divisavi tawe' maa'da wilakelyi. Yi tawe pirivi gaminne wagilya myawiryade yake marasi'nya'nenna yi tawe pirivi wagilya a'mwera nayaa myawiryadivi' yesa marasi'nya'nenna Gotiyarina wijaavakelyi.

8 Sasare dazaburi Kurya Tewaanyai dara neybwaridaakuwan!. Yagaala wilimwagaraka sinnawi nyavuya angevire wawinya kuna warakegaa' janne' kuna timudaakwakegaa' yi nemire tuta Gotiyare Ku'dika Tewaanya Nebulya'nanyavina yinigulike' sa' yi ku'maayaba mima'naabyakesi.

9 Yî anga sînnawînya sa' yî dathahaa'nabi' dahîlakake' ke'ba'nanyasi. Sînnawî anga dazavî a'mwera Gotîyarîna yanga dala pînînna pînînnanyajî yîra'dîvîta sajî wîjaavadîvîsare. Kîrî' yuya sa wîjaavadîvîta sa Gotîyarî ya'ne pware sîmunyaï padaihîrakyari yune nebulya'na yavada'galanne mi'. Yî sahwai gannya sîmunyaï kuna yawî'na "Nîmîre yîwetawakya' kuna warî!." Sareibîsara Gotîyare angevî wîlaawetara mi'.

10 Yî sasare sabwi dara dîni' "Wapaaya sa dînana! Sa kîmaakîya manînna! Aalya sa dînana! Aalya pînî kîmaakîyangi. Aalya yînya'nebwina sana sana ja!" Yî yuya sa kîlaaka mwasîmagînyavî duimwagasî'nya'nebulyî. Gotîyai dakake kîwînya yuya daza yî sahwara mîdînya'neraavîna yune aaya mudîkebwi sahwai nayaa yîma'naabazahaananyi. Kîraazîtiyârîna yagaala nelîmwagarîka mudîke' dakajahaa'nanyi.

11 Sare' kîrî' dahaa' Kîraazîtiyai mena yîma'naaba!. Yî sahwai yuya nawî'nya yîma'nakenna nemî yîbwakîmanîgongîne Mubîthîka Yîra'de Naangelyî. Sahwai Sîgunyavî Gotîyaryabanna yî selî anga naangaange' yîda'nanya naangevî kusawi wîlaawakelyî. Selî anga daza' Kwaakevakîya sînnawînyavî wavîlavîkesi. Daza' a'mwera asîrajî yavîkarya madeta' mi'. Yuya Gotîyai wakyaakejîya' sa' mi'.

12 Kîraazîtiyai anga dazavî wîlya'nei yîra'dîvîsara yetabaaibî' memeyavîre tawesi bulîmakaawoya dîwînyaresi maaraka' mi'. Aawa. Sahwai balakegaa' tamiraya'ne gannya

yune tawev̄na yakelyi. Yaka sai anga tewaanyavi yuyagaa'ne gave p̄igaa'na w̄ila'. Ȳt sai yuyagaa' yuyagaa'ne nem̄nyi ayahi mubya yanemaarake'nanyi.

13 Sare' darev̄nyi. A'mwe pwaraavire k̄ilaakeji! Gotiyare t̄innyari ḡirikita'nanya ȳma'nadaasi ȳt ȳra'div̄sara sahwaraav̄ p̄igaa' memeyavire tawesi p̄igaa' bulimakaawoya kwalyare tawesi l̄virikureva nabaai p̄igaa' bulimakaawoya balya' yune' d̄ika ȳra'div̄i kwaaḡta yov̄rawakadiv̄sasi aalyasi ḡirikita'nanyaraav̄ l̄viriku'div̄ki. Sara yadaapi ȳt kumire k̄ilaakeji! tewaanyaji ȳma'naderera. Sara yanne' waraja'

14 ȳt K̄iraazit̄yare tawe' ya'ne' dazahiri yune naanga wav̄lav̄kesi. Ȳt sahwar̄ yuyagaa' yuyagaa'ne Kurya Tewaanyai w̄igaimwagakei Gotiyarina tamira'div̄sa'b̄sa' gamire gaalya' w̄ijaav̄nakelyi. Ȳt K̄iraazit̄yai sar̄ kayaa'nanya aane p̄ir̄t̄ k̄ir̄t̄ w̄iwarikai mi!. Sarei w̄ijaav̄naka sarevidaa'nyi gamire tawe' nem̄nyi k̄ilaaka gaveji'na miwaipiwegi yannesi. Aawa. Sai nemire s̄imunyari negaida ȳt dala pininnanya balyaburi midinnya'nebwi nemaras'i'nannesi. Gotiyai gaalyavi aaya kaavilyari w̄idayaade'na tawe sa' neduimwagas'i'nannesi.

15 Sarevidaa'nyi K̄iraazit̄yai yagaala nelimwagarika mudikevi ȳwagya'nei nem̄nyij̄ Gotiyariji nemariraku'dei mwaali!. Ȳt sahwai ȳwetawakya a'mwera yeta yagaala w̄limwagaraka mudi'nanya' kuna marerakegaa' yuya sa marasi'nya'nei sahwaraav̄ ayahi mubya yamaarya'nei

gannya tawesi mena balakelyi. Sarevi yi a'mwera s̄innawi Gotiyai gannyanna yuyagaa' yuyagaa'nenna wījaaya'ne kaim̄raayaraav̄ jaka wīj̄vwaramaa'dera yune naanga nebulya'na wīja' yi gaala daza' maapi'derera.

¹⁶ Sare' darevinyi. A'mwera kumi balya'negaa' kumi're gīlyiv̄sa maarya'neraav̄na "Yagaalya' yune'na darigusakima!" dadiv̄i' pīkariȳikwiri yagaala daza' yida'div̄isasi. Nabaai kaim̄raayara yagaala diragiya dazavine kuv̄in̄maangere gīlyiv̄sa maarya'negaa' yi t̄iv̄ik̄ta daregaaki. A'mwera nayaa mena dara kyaw̄ranganap̄ji "Ganīmaangei pīkariȳikwiri yidavakei nebulya'na baimwaka!" sagaa' kuv̄bwaaлиvaangera maa'div̄isagaaki.

¹⁷ Sare' darevinyi. Balya'negaa'ne pīkariȳikwiri yidavakei gaala kuna mwaalajai yi gamire yagaala diragiya' yaasiwa' warina yadevinyi. Yi sahwai mena kabaloji yi yagaala savire diragiya' yima'nadesi. Sara dinke' sara yipi'desi.

¹⁸ Sarevidaan'nyi Gotiyare pīkariȳikwiri yidavake' yi gamire yagaala wīlimwagaraka s̄innawinya' yi sa' diragiya' yima'naabya'ne'na aringa tameve gamire tawe' dimave!. Yi aane pwai kwai mabalyi yaji kwaj̄i yagaala sa' diraginnake' myima'nyi kyadji'.

¹⁹ Sare' daresi. Aayagaa' Ne Moz̄zai yuya kīwinyaviya yagaala gazasa' a'mwe yuyaraav̄ wīj̄waakakelyi. Yi dividaan'nyi sai tawe bulimakaawoya diwinyaresi memeyaviresi maaraka aalyasi yegirilaka sipizipiyavire arila wayaake' yi ta yizopiyaviya taanya maalikengi

yewaa'bwaraka yî tawe' kîwînyavîya bukuyavî
yîrîkuraka dîvidaa'nyî a'mwe yuyaraavî
yîrîkurakelyî.

20 Sara yada dara da' "Tawe da' Gotîyarî
mîdînya'neihîrî yîhîthakîwake' gamîre yagaala
yîhîlîmwagarîka dazavi dîragînya yîvaimwanga
ya'nesî."

21 Sarebaaibî' selî angevîji yuya dazaviya
wîdaayadîvîta yîlaaya ya'ne sangî tawe'
yîrîkurakengî.

22 Kîwînyavîre saburîne nebawa yuya sa
tewaanya nawî'nya yîma'nya'nenna yune tawe
savîna yîma'nadengî. Gîrîkita'nanya duimwaga-
gasî'nadengî. Yî nabaai tawe' mwalaabi yaja' yî
Gotîyai a'mweraavîre wagîlya marasî'dei mi'!

23 Sarevîdaa'nyî pîrî' daresî. Yuya dazabura
Sîgunyavîne warîkebanya ke'ba'nanya dazangî,
yî Kwaakevakî angesî angevîya yuyajî sangî
yîwaipîwagasî'nya'ne yîra'dîvîta dazanna
wawînya' warî!. Pîrî' daresî. Sîgunya gamî
savîya tusavî yîwaipîwagasî'nya'ne yîra'de
tewaanya nebulya'nanya' Kwaakevakîya
dazangî wavîlavîke' ya'nevîna tîvîkîta
naange' warî!. Yî Kîraazitîiyai Sîgunyavîya
tusavî duimwagasî'nya'nei gamîre gaalya'
wîjaavînake'nanyî.

24 Sare' darevînyî. Anga tewaanya neb-
ulya'nanya' a'mwera kunnya asîrajî madesavî
sahwai wîlakai mi'. Yî anga sa' Gotîyare anga
nebulya'nanyavîne yune kwaasi kwaasi ange'.
Yî Kwaakevakîya anga savî wîlakai mi'. Aawa.
Yune Sîgunya kîbeva wîlakelyî. Sahîbanna
dahaan nemînyî gaimwagya'nei Gotîyaryabanna

bi'mavamwaalaka nemînyi'neba marewîdadeliyi'.

²⁵ Yuya kwarame sangîna Ku'dîka Tewaanya Nebulya'nanyavi' Yîra'de Naanga kwai tawe gamire' mwaryade' wîjaaya'nei wîlakabaaiibî' Kîraazitîyai kwalaalyagaa' gamî sari wîjaavinya'nei Gotiyaryaba widaawadei mi'.

²⁶ Nabaai sai kwalaalyagaa' sara yajî kwajî aaya Gotiyai Kwaaka wakyaaka dazagaa'daasi yaka yi' dahaasi yi' sai kwalaalyagaa' daange' kamaaradî'. Kîri' aawa. Yuyaga'a'ne gave pîgaa'na yîrîka aaya darîkaavî sahwai wagîlyangi' tîvikîsa' sahwai tîvi'na mubya'nei gamî sari tamira'dîvîtabaaibî' Gotiyarinâ wîjaavinya'nei Kwaaka davaki' ku'maayaba yîma'naabakelyi'.

²⁷ Yî a'mweraavîna gave pîgaa'na balya'nebwi warî'. Nabaai kabalapîri dîvidaa'nyi' Gotiyai sahwaraavî maryawîbwadaradevaaiibî'

²⁸ Kîraazitîyai yune gave pîgaa'na a'mwe kwalaalyaraavîre kayaa'nanyanna makwîya'nei gamî sari yîra'dîvîsa'bîsari Gotiyarinâ wîjaavînakelyi'. Nabaai dîvi pîgasaa'i sahwai bwalyi'mavadelyi'. Kîri' sai sagaa' kayaa'nanya marasi'nya'nei ayîna baladei mi'. Aawa. A'mwera "Sahwai walaabana!" dadîvî' yemwaaimanîgasaraavî nebulya'na yune'na padaihasamaarya'nei ku'maayaba yîma'naabathelyi'.

10

¹ Sare' darevînyi'. Moziżare kîwînya' yuya tewaanya yîma'nya'nenna a'mabaalyai kînînnakesi. Sa' dazanna ke'ba'nanya nebula'

mî!. Kîraazitîyai ke'ba'nanya nebulyalyî. Kwarame gazasavî kîwînyavîya a'mabaalyaibîsa yîrayîrata yadîvîta avaainanyangî aane pîgaa' kîgaa' a'mwe yune nebulya'nanyaraavî yînîga wi'na yavada'galanne mî!. Yî yîra'dîvîta avaainanya sangîna Kîwînya sa' Gotîyaryawînna bîpijaraavî tewaanya yune nebulya'nanyaraavî wîmwaaikhade' mî!.

² Sa' sahwaraavî yavada'galawîmwaaikhajî kwajî yî yîra'dîvisangi ayahi mujaayî kipîdîka! Sare' dare'nesî. Yî a'mwera Gotîyarî yîlaaya wîmaryadîvî! gave pîgaa'na yune yîrasa'nne pîrîvîna kumîre kayaa'nanyangî tîvi'na duimwagasi'nîpijî kwajî yî sahwara kumîre sîmunyangî wagîlya' ayahi pîrisî mibwakînyî kipîdîka! Sare' midaaka!

³ Kîri' aawa. Kwarame gazasavî yîrata daza' "Yî sahwaraavî ayahi yawîpika!" dada kumîre kayaa'nanyanna yadesî.

⁴ Sare' darevînyî. Yîra'dîvîta bulîmakaawoya kwalyaraavîre taweji memeyangîreji sa kayaa'nanya yînîga wi'na nebulya'na marasi'nanne mî!. Aawaawa. Kuna yawî'dîvisare.

⁵ Sarevî Kwaakevakî Kîraazitîyai dîvi yîsavî balya'nei walaabakegaal' aya kîgaa' sai Gotîyarî dara wîda'

"Bulîmakaawoyaraavî yîrasa'najî wîjaaya'najî gîmi 'Aala!' yawî'mwaa.

Kîri' gîmîre sîmunyaburi midînya'neinyî kîlaakeji' yovîrawakîwaanyaigînyî.

⁶ Dîkevî yuya nasî'nya'ne yîra'dîvisajî

Kaya'a'nanya marasî'nya'nejî yîlaaya
gihaimwakeigî mi'.

7 Sagaa' dara gîthîwa. Yîthaa! Gotîyaigtî Sinnawî bukuyavî nîmînyîna yîda'nîkabaaibî' Gimîrebwi mîdînya'neinyî mena bîwa!"

8 Daza' sînnawînya' wîdake' "Gimînyîne yîrasa'nejî wîjaaya'nejî sangîna nebwina gîvu'nadeigî mi'. Nabaai dîka yuya nasî'nya'ne yîra'dîvîsajî kayaa'nanya marasî'nya'ne pînîjî yîlaaya gihaiseigî mi'." Yî yuya dazangî kîwînya savîre saburîna wîjaavadîvî' kîrî' sara wîdakesi.
9 Mena sara wîdaka sagaa' Gawaalîvaangei wîda' "Yîthaa, gimîre sîmunyabwi mîdînya'neinyî a'mweraavîre kayaa'nanyanna sahwaraavîjî gimînyîjî marirakuride'na mena bîwa." Sarevî yi sai "Ayawîdaasa' dazabwi dîragînna marîdaakkîma!" daka sînnawînya sabwi marasî'nakelyî.

10 Jizaazai Kîraazîtiyai Gotîyare sîmunya dazabwi mîdîda yi sîmunya avaalya' kînînnakei gannya yune kîlaakejî' yîrasa'nejî' wîjaava' yune gave pîgaa'na. Wîjaavakevi aalya neyaka Gotîyari sîmunya dazavîna nemînyî Gotîyare tewaanyainaavi neyavada'galakelyî.

11 Pîrî' daresi. Yuya yîrîkerîkaavi yîra'de gazaizai daa'da gannya wawînya yadelyî. Yî kwalaalya naangegaa' yîrata sasare sa'na yadelyî. Kîrî' yîrata daza kayaa'nanya yînîga wi'na nebulya'na marasî'nanne mi'. Sinnawînya yîra'de gazaizai sara daavîna yada sara yadelyî.

12 Kîrî', pîrî' daresi. Kîraazîtiyai yîra'de sai yuyagaa'ne yune yîrata gave pîrî'na

kayaa'nanyanna wîjaavînaka yî sai Gotiyare aangasîri dîragînnakeba walamwaaina yakei mwaali'!.

¹³ Sai kuna sara mwaaloji Gotiyaregaa' gamire sîvîlyîraari dalaangewînna gamire yîkamaangeraavi wakadehaa' yî yîrîka sagaa'na yemwaali'.

¹⁴ Sare' darevînyî. Yune yîrata gave pwaina wîjaavînakevi nemînyî tewaanyainaavi neyîma'manîkeinaavi Kîraazitîyarî mena lîmwaga'daanyainaavi yuyagaa'ne yune nebulya'nanyainaavi yînîga wi'na yavada'galanemwaaihakevînyîra.

¹⁵ Kurya Tewaanya kwalyî nemînyî dara nejalîkurakîvanî'. Yî sare' darevînyî. Sînnawî dara dîníkesî.

¹⁶ Kîwînyavîya yîrîka sarîka mena kwavîlavoji Yagaala wîlîmwagarade dare' sahwarajî ye'mwannayîdeinyî.

Naangeinyî dîwa. Yagaala daza' daresî. Kumîre sîmunyavî nîmîre kîwînyangî wîlakîdengî.

Kumîre yawîsavî dazangi pîkarya yîdavîdengî.

¹⁷ Dîvidaa'nyî yagaala jîvwa'mwange' dara dîníkesî.

Nabaai kumîre kayaa'nanyajî yîwetawakyajî tîvîkîta

Sîmunya ayahi yawîrîdeinyî mi'ka. Arîkewî.

¹⁸ Yî Gotiyai wagîla daza mena marasi'nyabwi warîkevîdaa'nyî kayaa'nanyanne tîvîkîsa' yîrasa'ne wawînya' ayahi pîrtî' mi'. Tîvi'nanyî.

Nemî nebulya' nayaâ dîragînna lîmwaga'daa dîragînna daavîna yaade'nesî.

19 Yuya sareviđaa'nyi, nya'mweihi, Jizaazare tawe neminyinevı Gotiyaryabanna gamire Ku'dika Tewaanya Nebulya'nanyavı nemi dıragınna da'daanyaina yiniga wi'na wilaanneine.

20 Yi daresi. Nemi wilaanne dazaryabanne tuta dıragınnaka mudike' Jizaazai gami sai baasa!. Yi tuta daza' gami sahwai gaalyavı aaya kaavilyalyi. Sahwai nemi wılya'neinaavına janne naange' kaadihısa'bısa' tımunadaa'dısiyavı wılakelyi. Yi nabaai janne daza' gamire kılaakejikti. A'mwera Ku'dika Tewaanya Nebulya'nanyavı wılya'neraavı janne naange' tihi'nike' baasakabaaibı' gamire kılaakeji' mubıthıka yırasa'nejı' kayaaka yiğaina!.

21 Nemi Gotiyare angeviyainaavı gamireinaavı nemaremwaideina Yıra'de Naangei munyawınyai kınınnakeine.

22 Daza nebwina warıkevı nemi yuya kwaasiya marası'nadaa sımunya nebulya'nanya' kınınnakeina yi nemi Gotiyarı nayaa dıragınnna nebulya'na lımwaga'daa yi sahwaryabanna nayaa gaimakunna wawaana! Jizaazai gamire tawejı' nemire sımunyai yuya yiwtawakya yiwbakıñikeri yıwaipıwagasi'nya'na yırıkuraka nemire kılaakeji' aalya nawı'nyaangesi aalya neya'najı neyakeina. Yi sareina Gotiyarı wıja'na sara wawaana!

23 Nemi yuya tewaanya yemwaidaanyabwi ku'maayaba jalıkurakya' dıragınnna lımwagaraana! Nemi lıka sangina myaanna! Sa' nemi nayaa pada'galalımwagaraana! Sare'

darevinyi. Yuya yune naanga nebulya'na Gotiyai mena dinkengi ya'nenna sai yadelyi.

²⁴ Nem i nemire neya'mwe kwaraavijnaji simunya nayaa yawiraana! Yi simunya yawisa'na saraav i yidikaasa' pwaraavina wivu'nade'naji wawinya nawi'nya wigaimwabi'de'naji sara yaana!

²⁵ A'mwe pwara yadi'vitabaaibi' neya'mweraj Gotiyari yi'laaya ya'na kwaiyi'bwa'nya sabwi myagalya'mavaanna! Aawa. Neya'mweraj simunya yi'wange'na diha'bwa'naana! "Yiri ka aayar i mena nebawa mi'ka!" yawiranganawaaj sarevi yi nem i wawinya sa' diragi'nnna nayaa yaana!

²⁶ Sare' darevinyi. Nem i yagaala nebulya'nanya Naangerevi mena yawiramaaroni yi divi yune nennyi saburi nem i kayaa'nanyaburi yamaryadaanya'na kayaa'nanya daza' marasi'nya'ne yi'ra'divisa' aane piri' kuna mwari'.

²⁷ Aawa. Sara yi'pijaraavi yune yawibwasa' lika yi'ri'galya'ne' yemwaaibi'dera mwaabi' de'nanyi. Yi wana dikange'na na'nade' kayaaka yi'gaidevaabi' yi Gotiyai sahwaraavi gamire yi'kamaangera sara yi'ma'nipi'jaraavi yi'galade'nanyi.

²⁸ A'mwe pwai kwai Mozizare kiwinya' midinya'na "Ar ikevi!" yawirali'mwanna yajai, yi a'mwe pwaraaina a'mwe kwaraai kwainanyara gamire yi'wetawakyabwi tinna wanganeva sara jalikurakipi'ja'na a'mwe naangera a'mwe dazarina kale mwiannera tamakadivisalyi.

29 Yî sarîmî a'mwe Gotiyare Gawaalîvaangeri bule'na wîjaavajarîna gara yawî'mwaava? A'mwe dazai yî taanga naanga Mozîzarevit pari'mavajare tîvikîsa wavîlavîke maaradei midaaka! Yî dazai yagaala dîragînya! Gotiyai nemijî nelimwagarîkeviné tawe' sahwarî tewaanyari wîmwaaihya'ne' kîrî' sahwai "Yaasiwa'nanyasi," yawîrakelyî. Yî sai kale gaimwange'ne Kuryarî bîraizîke' wana kayaalnanya nebulya'nanyabwi yakelyî. Yî sahwarîna be tîvikîta' maaradelaka!

30 Sare' darevînyî. Nemî Gotiyai dakerîna mena yawî'manîgo. Dara dinîkesî. Kayaalnanyaburi tîvikîsabwi yî sa' wawînya' nîmîresî. Nîmî sainyî kayaalnanya' tîvikîrîdeinyî. Nabaai sai yagaala pîrî' da! "Yune Naangeinyî nînnya a'mweraavî maryawîbwarîderera."

31 Nabaai Gotiyai gaalyavi aaya kaavîlyai nemînyî kayaalnanyanna nerîvîkîrya'nevî gamire asîrî galalîmwagata neyaja! yî sa' wana lika neyîrî'galade' naangaangestî.

32 Sare kîrî' sarîmînyîne sînnawî sagaa'na sîmunya ayîna nayaa jawîrila! Yî Gotiyare baake' sarîmîre sîmunyavî yîhwannakegaa' yî dazagaa' Kîraazitîyarî lîmwagesa'na daanga kwalaalya maareva sahwarî myagalya'mayeva kuna dîragînna daaya'neihi yagîyagî wawînya naange' yesaihîlyî.

33 Yî pîrî' daresî. Pîgasa a'mwera sarîmînyî a'mwe yuyaraavîre tînnyari marayîhîdaakwadîvisare. Yî sahwara navaruyagaalya yîhîthadîvisare. Yî taanginya

yîhîzaavadîvisare. Nabaai pîrî' daresi. Pîgasa sarîmî sîrya'mwe taanginya sara maa'dîvisarajî avaaina ye'mwannamwaala yadîvî' sarîmî gaimwanga yadîvîki.

34 Sare' darevînyî. Kîraazitîyari lîmwagesa'na kalavuzangevî mwaaidîvisaraavîna kale yîhyadaa'nyî gaimwagya'neihi sahwaraavîre taanginyangî sahwarajî ye'mwannamwaalesaihîlyî. Nabaai "Nemîre nebulya'nanya Gotiyai yune naanga nebulya'na wîja kuna warî". Nabaai sa yuyaga'a' waradengî," mena yawîreva a'mwera Kîraazitîyareihîre gîlyîvîta yîhipalamaareta kîri' sarîmî yîlaaya yîna yadîvî' yî wanganakîna yesaihîlyî.

35 Sarevîdaa'nyî sarîmîre dîraginna lîmwanga dîragînaanga dazaburî kuna daa'dîvî' myagalya'mapîna! Aawa. Sa' yî gannya tîvîkîta naange' kînînnakesi.

36 Sare' darevînyî. Gotiyare sîmunya'midînapîji' sahwai sînnawi yune naanga nebulya'na yîhîthake' maarya'neihi kwaamu'nanyaburî dîraginna nayaa dîthaayidevwina dîmaaryîla!

37 Sare' darevînyî. Gotiyare bukuyavî dara dîníkesi.

Maalîkega'a'na, nebwana mi'.

Dazai nebwina walaabathelyî.

Sai yemwaala yadei mi'.

38 Nîmîre yîda' maraangei nyîlîmwaga'devî mwaaladelyî.

Kîri' sai lîka sangina yaja'

Sarîna nîmîre Kuryai yîlaaya nyîgaladei mi'.

³⁹ Kiriř' sarimiji saina a'mwe lika sangina myadaa Gotiyari maginyirayadaa yiwiya yadaanyaina mi'. Aawa. Nem'i a'mwe dīraginna limwadaa gaalyabwi ma'daanyaine nem'i.

11

Sinnawinyara Gotiyari dīraginna limwagesa' nejīwaainiwanike'nesi.

¹ Dīraginna limwangebwi yi sabwi darebulyi. Nemire simunyav'i dīraginna mena limwagaraaja' yi sa' yuya nem'i yemwaaimanigonna Gotiyai nejaaya'nenne aaya kaavilyasi. Yi daza nemire tinnyai tinnna mwanganyivanigo sa yi nemire simunya' limwangebwi nebulya'na yawrangaman'i.

² Sare' darevinyi. A'mwe sinnawinyara sahwara dīraginna kalimwage', sare' yi Gotiyai da' "Sahwara yi nawi'nyarera."

³ Nem'i dīraginna limwadaa sarevi yi nem'i mena yawramaa'manigo. Gotiyai yagaalya' wijaakevi sigunyas'i Kwaakes'i yavikaryaa'. Yuya nem'i tinnna wangamanigo sanna Gotiyai pinngi tinnna yiniga wi'na mwanganyi yaannengi maaraka yuya sa yavikaryaakengi.

⁴ Aivel'i Gotiyari dīraginna limwaga'delyi. Sara yada yi sahwarina yirata tewaanya' wijayaa'. Yi yirata daza' gathaakaangei Kenimire yirasavi wavlavikesi. Yi tewaanya nebulyasi. Yo, Aivel'i dīraginna limwagaka dazavina Gotiyai "A'mwe yida'maraangeiginyira," wijalikurakakelyi. Gotiyarina yanga Aivel'i wijayaakenna Gotiyai

nawî'nya wîvu'nakelyî. Yî Aivelî mena kabala' kîrî' gamîre dîragînna lîmwanga dazavî sa' yagaala kuna dîvanîkesî.

5 Yînokî Gotîyarî dîragînna lîmwaga'delyî. Yî Gotîyai sahwarîna daka "Mabalanna!" sahwarî maaraka Sîgunyavîna makîlaawa!. Gotîyai mena maarake'na a'mwera sahwarîna bîramaarya'nera yeva kîrî' mwanganyî ye!. Sare' darevînyî. Yî sînnawî Gotîyai Yînokîmî mamaaryadî'nyî yî dazagaa'na Gotîyare Bukuyavi dara dînîkesî. Yînokî Gotîyarî yîlaaya naanga wigalakelyîrevâ.

6 A'mwei Gotîyarî malîmwagya sai Gotîyarî yîlaaya wigalannei mî!. Sare' darevînyî. A'mwe pwai Gotîyarî yîlaaya ya'nei sahwaryaba gaimakuwiyla'nei yî sahwai dara yawîrana! Yî Gotîyai mwaali!. Sahwai a'mwera sahwarîna bî'dîvisaraavî tîvîkîta nawî'nya' wîjaavadelyî. Sara yawîrana!

7 Nowaai Gotîyarî dîragînna lîmwaga'delyî. Sara yada yî Gotîyai yune'na wîdakevî "Mala nayaa jiwananana!" sahwai dîvi yîma'nadevîna kuna mwanganyada Gotîyare yagaalya' kadîka wî'namaa'na yaka sîpiya pîrî' yavîkarina ya!. Sarevî yî gamîjî gamîre a'mwakaimîraayamîlikajî sîpiyavî kusawi yîkwina yeva wîlamwaaaina yesa'na nawî'nya yîvainakenîdake. Gannya dîragînna lîmwanga dazavî Nowaai Kwaakevakîya a'mwe yuya pwaraavî kotîya mena jîdavakesî. Sahwai Gotîyarî lîmwaga'daa'nyî pwara aawa. Yî gamîre dîragînna lîmwangevî Gotîyai Nowaari "A'mwe yîda'maraangeigînyî. Yî

nimire kaimiraayaig+ yima'niwaa," wiđa!. Y+ Gotiyai a'mwe yuyara gaminy+ dīraginna līmwadivisaraav+ yadevaab+isasi.

8 Eviraam+ Gotiyari dīraginna līmwaga'dely+. Y+ Gotiyai jaka wījivwaramaa'na kya! Eviraam+ Gotiyare yagaalya' midinna yakely+. Sai gannya angeba yagalya'mavaka y+ kwaaka pibanna Gotiyai gannya yinahunya' wijaaya'nebanna wawa!. Eviraam+ myawirya' "Nim+ gawinna wiđeinyaka?" Kiri+ sai dīraginna līmwada wawa!.

9 Sai dīraginna līmwada kwaaka dazav+ sinnawi Gotiyai sari yune naanga nebulya'na "Gizaavidesira," daka savi mwalaawa!. Y+ sai kwaaka saviyaabi+ kwaaka dazav+ maaveibi+ mwaala!. Sai seli anga siminangebisang+ Aazaki gawaalivaangely+ Jaikopi gyakwalaangely+ mwaalagiabaaibi+ mwaaidely+. Y+ a'mwe dazaraai kwaaka daza' sinnawi Gotiyai dakabaaibi+ salyi yagaala yune naanga wiđa sa' ye'mwannamaaragiyaraaly+.

10 Sare! darevny+. Anga naange! Gotiyai gave sahwaina anga naangeba majavwina yawiramaa'na yaka gam+ sai mada!. Y+ anga naanga daza' yuyagaa'ne' manningunikesi. Eviraam+ anga naanga dazaba kusawi wiđya'ne gannya sagaa'na yemwaala yakely+.

11 Nabaai Seraa! Gotiyari dīraginna līmwaga'devi gam+ sa' yaginya' mwaaida kiri+ nabaai a'mwe ne' mena mwaaida kiri+ kaimiraayar+na munya wannya'ne dīraginya' wi'na maarakesi. Seraa! simunya dara yawiramaarakevny+ "Y+ Gotiyai yagaala yuna

nebulya'na dadelyi. Sahwai l̄imwangebwı yinikelyi. Sahwai n̄im̄ kaimiraayarına munya wannya'ne'nyi mena nyidakiwake' yiniga wi'na yadelyi."

¹² Sarevi ȳi a'mwe gave dazai nabaai sai yuna nei balya'neba kibawa yada sai gyakwalaanga kwalaalya naangeraavına kwiyakwalaangei yima'nakei. Nabaai sahwara silingaaminya sigunyavı yilarika sabi', saalaalyavı maangebaari siweka warika sabi' kwalaalya naanga yima'niguvaniga!. A'mwera ata yiniga wi'na gibinera mi' sahwaraavi.

¹³ Yuya dazara kuna diraginna l̄imwadiyi' mena bale!. Sahwara Kwaakevaki mwaalesagaa! nawi'nya daza sinnawi Gotiyai sahwaraavi yune naanga nebulya'na dake maaretara mi!. Aawa. Sahwara nawi'nya daza menya saaminyaba kuna daa'diyi' sahinı tınnna wangadiyi' yilaaya ye!. Yı ku'maayaba dara jalikurake! "Nemi Kwaaka dathavaki mwaai-hoina a'mwe anga piwidaasarabisaine. Nemi angavaayaina maalikegaa! Kwaaka dathavaki bamwaaiho."

¹⁴ Sare' darevinyi. A'mwera yagaala sasare sa' dadivisara dara neybwaridaakwe! "Nennyia kwaaka Gotiyai nenimaangei mwaasideva nebulya'na biramaraana!"

¹⁵ Pirı' daresi. Anga dazaba sinnawi yagalya'maveva besaba kumire simunyavı kuna waraji kwajı sahwara ayına wiya'nera yi tusa' kininnaker kamwaaibithika!

¹⁶ Pirı' daresi. Kumire simunyavı kwaaka pibanna yi sa' kumire abwaibwalaasavı

wavîlavaka yi tewaanya nawî'nyaangevinâ tewaanya wîvu'nakesi. Sa' yi yune Sîgunyabanna. Sarevi a'mwe dazarera dara desa'na "Gîmî nemîre Gotîyaigînyî," Gotîyarî yîlaaya wigaidîvisalyî. Gotîyarî sahwaraavîna wagîla muvwa'nyakelyî. Sare' darevînyî. Sai anga naanga pi'ba a'mwe dîragînna lîmwaga'dîvîta dazara mwaabi'deva mena yovîrawakakere.

17 Sînnawî Gotîyai Evîraamîmî yaamîjî yîjîwaalakegaa' sara kuda' yi Evîraamî Gotîyarî dîragînna lîmwaga'da "Nînnya Aazakîmî tamiraya'nerî Gotîyarîna wîjaavîma!" dakelyî. Gotîyai sahwari yune naanga nebulya'nâ wîdakei sahwai kaimîraaya gave pwainanya dazari tamirasa'nei sara daka yakelyî.

18 Yî kaimîraaya dazai Aazakîmîna Gotîyai Evîraamîmî wîda' "Yîta yune Aazakîmîre savaa'na gîmîre yîta savaa' yaya maapi'dere."

19 Evîraamî dara yawîraka "Nyîbwaali' mena kabalojî baa'nana! Gotîyai ayahi yînîga wi'na yîdîkaavannelyî." Sarevi'adaa'nyî ke'ba'na yagaalya' daza'na sasare' nemî yînîga daanneine "Evîraamî gannya kaimîraayari ayahi maara' kavi'nînnyavîdaasaibisari."

20 Aazakî Gotîyarî dîragînna lîmwaga'delyî. Sara yadevi sahwai Jaikopîji' Yîzolyî saraarî yagaala tewaanya naanga yanga ya'ne' wîdakelyî. Yî yagaala dazavî sahwai sahwaraarî dîvida'a'nyî yîma'nya'nenna dakelyî.

21 Jaikopî Gotîyarî dîragînna lîmwaga'delyî. Sara yadevi yi gamî balya'ne kîbawegaa'

Jozepiyare a'mwakaimiraayaraarina Gotiyai tewaanya naanga yanga yima'naabya'ne yagaala wiđa!. Yi sai yadisarik'i yademavemwaaina yaka Gotiyari yilaaya yakelyi.

²² Jozepiyai Gotiyari dīraginna līmwaga'delyi. Sara yadevi yi yirika gami balya ya'negaa'ne yagaala daka!. Yi dīvina Yizireliyara Yizipi yagalya'mavapiri wipi'dehaa' gamire yaginyaři kwaaka Gotiyai wijaavadevina makabapi likirakya'na sahwaraavi wiđa!.

²³ Mozizare ganimaangeysi Gotiyari dīraginna līmwaga'disawaalyi. Sara yadisavi ganaange' Mozizarri mudanga kya' yi sawaai kaimiraaya tewaanya nawi'nyari wanganna yagiyla'naji kingiyare yagaala dakinike'na sawaai lika myagiyla'naji lawe dikaai di'nannela dahila sahwari lika yulyakina yagiłyawaalyi.

²⁴ Mozizai Gotiyari dīraginna līmwaga'delyi. Sara yadevi dīvidaa'nyi sai naanga mena yima'naka "Aala!" da! " 'Sahwai Yizipi maremwaaidei Peroyare garaavaanga savirelyira, nanyidipika! Peroyare dīraginya' maarya'neinyi mika! 'Aala!' diwa." Sara dakelyi.

²⁵ Gam'i sai "Gotiyareraj'i taange' ye'mwannamaarima!" daka kayaa'nanya savire sabwi midinya'ne maalikegaa'ne wabahilaaka biramaarya'na "Aala! Sara yiwija' naangegaa' savire wagila nanyivwa'nadika!" da!

²⁶ Sai sara yawiraka nabaaai sai Kiraazitayarri birlala wiđip'i'devaaiib'i wagila maarya'ne' daza' yi giłyivita nıgwılalaaka Yizipi mwaalyaraavireng'i nebulya'na wavila'desi.

Sare' darevinya'. Yí Gotiyai sahwarí wijaaya'ne tivikita nawi'nya' yuyagaa'ne' yawiranganake'nanyi.

27 Gotiyari dīraginna līmwaga'devi yi sai dikaavaka Yizipi yagalya'mava!. Sai kingiya dazare senna tika widavake'na lika myaka yagalya'mava!. Sare' darevinya'. A'mweina Gotiyari tinnyalyi wangadaanyaina mi!. Kiri' Mozižai Gotiyari tinnna wanganya'b'i yakevina sai dīraginna mwaalakelyi.

28 Gotiyari dīraginna līmwaga'devi Pari'ma'munne' yimavidaakwa!. Ejeliya tamakadei Yizireliyainaavire siraangeraayaba gidikusabanna nabathikaj, Mozižare yagaala midineva sipizipiyare tawe' kaadihisavi yiriķuresa'nanyi.

29 Yizireliyara Gotiyari dīraginna līmwadivisavi yi Saalaalya Wayaakevi kwaaka yaalikiryavaki wiлаawe!. Nabaai Yizipiyara sahirivi yaamiji sara yesa' yi aalya' maramina kwia' mena balina ye!.

30 Yizireliyara Gotiyari dīraginna līmwadivisavi sikurička Jerikonyavi yirička ata puridaa'nyi pwaraalya gazarisari' wavilavakegaa' kaanya gi'mave!. Yí sara kye' sikuričke' wala'na yakesi.

31 Rayaa' sinnawi yaasiwa' yamaryade' Gotiyari dīraginna līmwaga'devi a'mwe pwaraari gaimwaga!. Saraai Yizireliyaraavine dameraai angeba Jerikona badi' kutinna byadaakilyiyaraari. Sarevi yi sa' a'mwe Gotiyari galazekivalesaraj, kayaaka mye'mwannayinya!.

32 Kiri' dahaa' ni'mi ayahi be yagaala

je'mwagîjîwana? Aawa. Daha'a' yînîgehaa' mî!. Sare' darevînyî. Nîmî yagaaikeiwînya dîwîne' Gîthîyonînna, yî Baraakînajî yî Saamîzonîminajî yî Jepîtaazarînajî yî Devitîjî Saamyîwelijî saraarinajî yî Gotîyarî wî'nawîjîwaakadîvisaraavînajî.

³³ A'mwe dazara Gotîyarî dîragînna lîmwaga'dîvisare. Sarevîdaa'nyî yî pwara malyavî wavîla'dîvî' kingîya pwaraavîre kwalaalyaraavî aamiyaraavî walamarakadîvisare. Pwara tewaanya yîda'maraangebwina yadîvisare. Pwara Gotîyai yune naanga nebulya'na dake maaresare. Pwara kavîjîlîka laayonîyaraavîre maangengî galabu'mwanna ye!

³⁴ Pwara dîka naange' kyîda' yîgaapalesare. Pwara lîkaanya wodîvî' kwaari'masîramînya maramakya!. Pwara arakîjara mwaaleva yî dîvidaa'nyî dîragînya maare!. Pwara malyavî a'mwe dîragînaangera nebulya'na yîma'ne!. Yî sahwara menyaraavîre aawîlata naangeraavî mîjamakwawe!.

³⁵ A'mwe Gotîyarî dîragînna lîmwaga'dîvisangî. Kumîre mena bainîkera ayîna kidîkaava' sahînî ayîna maare!. Kîrî' a'mwe pwara kalavuzavi mwaaidapi yîkamaangera kumîre kîlaakejî' kayaaka nebulya'na yîgalake! kumîre yune balya'negaa'na. Sahwara Gotîyarî bule'na wîjaavîpiji kwajî yî nabaai yîkamaangera sahwaraavî makwaasîna kyîpîdîka! Kwpîdîka! Kîrî' sahwara yîkamaangeraavîre yagaalya' mîdînetara mî!. Aawa. Sahwara yawî'dîvî' "Kavi'nînnyavî

Gotiyai neyidikaavadeinera. Yî gaala nawî'nyaange' yuyagaa'ne' maraadeinera," dîragînyara bale!.

36 Pwara taanga maarîna ye!. Yîkamaangera sahwaraavî yagaibîraizîka wiadaapi, mala dîka wîgîda'dîvî' seniyabarajî wîla galyîrakadîvî' yi kalavuzavî wîmwaaikhîna yadîvîsare.

37 Yîkamaangera pwaraavî sîlyajî lîwakîna. Pwaraavî kisikisîlyasi yune woripu'na. Pwaraavî kwaari'masîramînyasi dabaina kye' bale!. Pwaraavîre kîlaakejîkîne yuya sanna wîmudaasakera kîlaaka sipîzipîyangîrejî memeyangîrejî kumîre kwaabîhannya yîra'ne'. Yeva kaanya yamarye!. Pwaraavî taanga wîjaavesare. Pwaraavî wana kayaa'nanya wiadîvîsare.

38 Sarevî yî kaanya yîwînama'na kwaakevî a'mwera maayabajî mugunyangîji lîka yulya'na yadîvîkî. Yî sîlyangîya lînnyangîji yî kwaakevî yîrorîlyangîji wîlamwaale!. Sarera tewaanyarera. A'mwe dîragînna lîmwaga'dîvîta dazara sahwaraavî tînnyawî mwaalya'nera a'mwe Kwaakevakîyara yînîga wi'na yîpînera mî!.

39 A'mwe yuya dazara Gotiyari dîragînna lîmwaga'dîvîsaraavîna Gotiyai da! "Sahwara yî nawî'nyarera." Kîri' nawî'nya daza' sînnawî Gotiyai yune naanga nebulya'na dake maaretara mî!.

40 Sare! dare'nanyi. Gotiyai yawîta pîrî' yawîta sînnawînyavî wavîlavîke' nemînyîne' yovîrawaka!. Sînnawînyara yîbwaramakwaanya' nemînyi ya'nera yînîga

wi'na waanya'nera mi'. Aawa. Nem'i sahwaraj'i yuyagaa'ne yune nebulya'nanyainaav'i nebulya'na yavada'galanemwaanihadeinera.

12

Nem'i Jizaazar'i nayaa yawirangadaa sahwar'i dīraginna līmwagaraade'nesi.

¹ Dathazarev'iadaa'nyi' dara yaana! A'mwe sinnawinya dazara g̫hi'paledaaveva nem'nyawi' yiraayanga naange'b̫sara dīraginna līmwagasabwi neyibwarzidaakwe' nem'nyi'. Y̫ yuya taanginaanga gazasasi yuya kayaa'nanya nem'iw'i'ni'ka gazasasi nem'i nayaa yagalya'mavaana! Y̫ nem're s̫munya' nayaa dīraginya yivaimwadaa Gotiyai nem'i kaanyave'na ya'ne' dahilakake' gavamarasi'nyi'kaanya daza' kaanyave'na dīraginna yaana!

² Sara yadaa nem're t̫nnyyai nayaa banganaraa Jizaazar'i! Sai nem're dīraginna līmwangevi aaya kaavilyai yi' dīvi nabaii sai līmwanga sav'i yunebanna nebulya'na yadelyi'. Sahwai yilaaya' dahilakineke' dīvi maarya'ne'na s̫munya yawi'da dīraginya mwaalaka yisaviri tamarimwesavine daange' maaraka balakelyi'. A'mwera yita yovih̫rarannikevi balya'na wagila naanga wivwa'nade' k̫ri' sahwai "Gesira," yawiraka balya sav'i yakelyi'. Sarei dahaa' naangeba Gotiyare maremwaaidere namwaalyisav'i aangasimagi' mwaali'.

3 Sare' darevìnyì. A'mwe kayaa'nanyabwi yadìvìsara yìkamaanga kayaa'na yesare Jizaazarì. Kìri' sai kuna dìragìnna mwaala'. Sasare'na nayaa jawìrla! Sarìmìre kuryaraavì maa'na nayìhinadìka! Sarìmìre sìmunyavì maalìka nayìhima'nadika!

4 A'mwera sarìmìre lìmwangebwì walamarakya'na kayaa'na yìhyadìvì' mala tannadìvìtabaaibì' sarìmì dìragìnna mwaaiha'. Kìri' dahaa' dazavì sarìmìre tawe' mwalaabi yìwa'. Mabalyì yìwaa'.

5 Yagaala Gotìyai sarìmìre sìmunyavì dìragìnya yìvaimwange'na yìhìthake' ganìmaangei gawaaliìvaangeraavì wìdakabaaibìsa' navìka mena dahayìvanìga'! Dara dìníkesì.

Nyìbwaali', Naangei gìmìnyì yavada'gala ya'ne'na

Pìbura gyaza' daza'na "Yaasiwa'nanyasìra," myawi'dìnna!

Taanginya gìzaavaja' gìmìre sìmunyavì maalìka magima'nanna!

6 Sare' darevìnyì. Naangei a'mwe pwarìna kuju'nojì

Yì nabaai sai gamìre sabwi yavada'gaidelyì.

Sai gawaaliìvaanga gazarìzarì "Nìmìreigìnyì," wìdamaarojì

Nabaai sai yìsarì' kìrisì dìka lì'bwaradelyì.

7 Gotìyai yìhyavada'galya'neihi nayaa dìragìnya mwaaidìvì' dìvaihanaryìla! Gotìyai sarìmìnyì yìhyaja sabwi yì gamìre gawaaliìvaangeihìrìnyì.

Sare' darevînyî. Kaimîraayai mwaaidî'nyî gan-nya ganîmaangei nayaa myavada'galyadei bewalaka!

8 Aawa. Yuya kuvînîmaanga nawî'nya sara kunnya kaimîraaya yuyaraavî nayaa yavada'gaidîvîsare. Nabaai Nîmwai gamîre kaimîraaya yuya pwaraavî yavada'gaide kîrî' sarîmînyî yavada'gala mayîhyaja' yî gamîre kaimîraaya nebulya'nanyaihi mi'. Sarîmî yaasiwa' sigîpwakisamîli'bisaihîlyî.

9 Sarîmî daza' kîrî'najî nayaa jawîrilâ! Nennyâ nenîmaanga Kwaakevakîyara sahwara nayaa yavada'gala neyadîvîki. Yî nemî kumînne yaya munyaba makidaanyî. Yî dare' yune naanga wavîlavîke' midaaka! Nemî kuryaraavî Ganîmaangerî kwaaka dalaangewî nayaa kuna wîla'naraana! Yî nemî gaalya' maraadeine.

10 Sare' darevînyî. Nennyâ nenîmaanga Kwaakevakîyara kumîre yînîge saburîna nemîre sabwina yune maalikegaa'na neyavada'gaidîvîki. Kîrî' Gotiyai sai nemînyî neyavada'gaide' yî nemînyî nebulya'na negaimwagya'nesi. Yî nemî gamîre nawî'nya tewaanaanga sabwi maraade'nanyî. Yî gamîbi' yîma'naade'nanyî.

11 Pîri' daresi. Nîmwai nemînyî yavada'gala neya'nei taanginya nejaavanîke' yî dazagaa' nemî yîlaaya myadaanyî. Aawa. Nemîre sîmunya' yune taange'na yîbwakîdaanyî. Pîri' daresi. Sai nemînyî mena neyavada'galojî yî dîvi nawî'nya tewaanya dara yîma'nadengî. Nemî tewaanya yîda'maraangebuliyaina yîma'nadaanyaine. Yî nemîre sîmunya'

kwaamu'na waradesi.

12 Sareviđada'a'nyi yi nabaai sarimire asira dīraginya maaya sira yaasiwa' tīmunadaa'na nyadika! Sarimi wirilya yaginya nayaawididiv'i Gotiyare wawiňya kuna jiila! Yi nabaai kwannya' mena barya'b'i warika kir'i dīraginna nayaadīthaayila!

13 Sarimi kaanya sarimire siviliyajи nayaayiida'na jamarila! Sivila pimaginyi kayaa'nanyi yirota yunebanna yuya yakabaaib'i sariminyidaa'nya dīraginya maayai Gotiyari nyagalya'mavadika! Aawa. Sai yi tewaanya ayina nawi'nya yavada'galayima'nade'nanyi.

14 Sarimi a'mwe yuya kwareaviji munyi' kwaamu'nanya saburi midinya'na jiila! Nawi'nyabwi giriķita'nanya maayaburi dimidinya'ila! A'mwei nawi'nya sabwi maayai yi sai Naangeri wanganadei mi'.

15 Sarimi nayaadīvada'galemwaalyila! Neya'mwe pwai walaraawojo Gotiyare yanga gaimwanga sabwi nyagalya'mavadika! Nabaai kayaa'nanya neya'mwe pwai sariminyidaa'nyare simunyavи yima'naabozи kayaa'nanya sa yi sai yisari yisila yirika yade yi'nadevaiba'nyadika! Yi sarevi sariminyi taanga yihizaavaja' yi sariminyi Gotiyare tinnyari giriķita'nanya nayihyadi'!

16 Yi Yizoi yaasiwa' pinamaryabwi midida sai yakabaaib'i sarimiđiya pwai Gotiyari bule'na nujaavadii! Yizoi siraangei mwaalaka kir'i wapaaya yune gave pigaa'na yaasa'ne' siraangerebwina yakabaaib'i Gotiyarebadaa'nyabwi wasi'nakelyi.

17 Sare' darevinya. Sarim mena yawi'maniga'. Divedaa'nyi sai "Dīraginya dazabwi ayina maarima!" daka yake, kiri' Gotiyai da! "Aawana." Yizoi sai dīraginya! maarya'na kinna kwalaalya da!. Kiri' simunya ayina yawramaarya'ne' gaminne tusa' piri' mi!. Aawa. Sare'na mala nayaa jiwanneyila! Kiraazitiyar kuna dīraginna dilimwagarila!

18 Sare' darevinya. Gotiyaryawinna sarimi bi'ma'manigasagaa' Yizi'reliyara yetabaabi' mivaniga!. Yi sahwara Mugunya Saainaaya a'mwera asa' yiniga wi'na dathiwanga yipinevi nabaai mugunya dika naangeyaba bi'mave!. Yi sagaa' wana sawisasi wana jihinyaanga nebulya'nanyasi jinnadaa'nyi yi yihuta gwavaaigwavaalya' yadaa'nyi

19 yi Gotiyare gware' naangave'na maku'na, yi Gotiyare maangwiraaya' yagaalyangi widake wi'nyina. Yagaala sa kadika wi'neva lika naanga yeva Mozizar dīraginna dara wide! "Yagaala dazanna nemi kadika ayahi mu'naannera! Nabalaaadika!"

20 Sare' darevinya. Gotiyai yagaala sa' dara daka! "A'mwe pwai asa' wakoj mugunya dazavi ata limwagaza' silla nayaa diliwakyila! Nabaai bulimakaawoya pwai sipzipiya kwai yaja' avaala sasaresi." Yi yagaala daza' sahwara lika naanga nebulya'na ye!.

21 Nabaai Mozizai kwalyi yuya daza tinna wanganaka da! "We! Ni'mi lika naanga yadi bi'bita kayaa'na yiwaainiwa." Dazagaa' sahwara sara ye!.

22 Sarimi sasarengi mi'mayivaniga!. Aawa.

Sarîmî Sîgynyavîyangîna mena yî'ma'mwaa'. Yî Mugunya Saayoni, yî Gotîyai gaalyavî aaya kaavîlyare anga naange' mannîkevî Jeruzaalemî Sîgynyavî warîkebanna, yî ejelîyara taawîzanîya kwalaalyara yî'bwa'neva yîlaaya yemwaaaihasabanna mena yî'ma'mwaa'.

23 Yî kwaiyî'bwa'nyavî Kîraazitîyare kusîlaanyavi, Gotîyare kaimîraayara sîraangeraavîrevî Gotîyai kumînne yaya' mena yîda'nîke' Sîgynyavî warîkevîyaraayawînna yî'ma'mwaa'. Yî Gotîyaryabanna a'mwe yuyaraavîre maryawîbwarya'neryabanna yî'ma'mwaa'. Yî Gotîyarera yîda'maraangebwî yadîvî' balesaraavîre kuryaraavî yuya-gaa'ne yune nebulya'nanyaraavî mena yavada'galawîmwaaaihakeraayawînna yî'ma'mwaa'.

24 Yî Jizaazaryabanna sai yagaala nelîmwagarîka mudîkevî yîwagya'nei a'mweraavîjî Gotîyarîjî marirakurakeryabanna yî'ma'mwaa'. Yî gamîre tawevî a'mwera sarî tamakesa' tawe sa' yîrîku'nîkeyabanna yî'ma'mwaa'. Tawe daza' yagaala nawî'nya dakesî. Sa' sînnawî Aivelîmîre tawe' dakabaai'bî' avaainanya'na mî'. Aawa. Sa' Aivelîmîre tawe' wavîlavâka yî nawî'nyaange' dakesî.

25 Sarîmî nayaajava'a'gainyîla! A'mwe dazai dahaa' dîvanîkerî sarîmîre kadîke tîla'narapi gamîre yagaalyavîna "Aala!" nadîpîka! Sare' darevînyî. Kîgaakuna Mozîzaregaa' Kwaaka dathavakî a'mweraavî yagaala dîragînya' wîjaavakelyî. Kîrî' gamîre yagaalya' galazekîvala yesare. Nabaai sahwara lîkaanya

yiniga wi'na wawetara mi'. Yi kumire wagilyavi tivikita yuna maare'. Dahaal' pwai Sigunyav'i mwaalaka yi yagaala dīraginaange' nejaavanit'. Nabaai nemi gaminyi bule'na wijavaaja' nemi wagilyavire tivikisavi likaanya wawaaji yiniga wavilavaanneina dingaka! Aawa nebulyasi.

26 Sinnawi Mugunya Saainaaya Gotiyare maangi' kada' yi kwaake' wininya yakesi. Kirit' dahaa' sai neminyi yune naanga nebulya'na nedawa! "Yi nimti Kwaakevi ayahi pigaasi tivipalideinyi. Yi nabaai yune Kwaake'nanya'na mi'. Aawa. Yi nimti Kwaakesi sigunyası sawaari tivipalideinyi."

27 Yagaala daza! "Ayahi pigaasi," neminyi dara neyibwariidaakuvanit! "Yuya sinnawi Gotiyai yavikaryaake yi dahaa' sai tivipalasi'nadengi. Yi daza sai marasi'nadengi. Yi ayahi pin'i warade mi'. 'Yuya Sigunyav'iya sa marivipalasi'nyi yiwi'ne yi sa warana!' dozi tivipalasi'nadengi."

28 Sarevidaa'nyi nemi ma'daanya nemaremwaaidel' daza! marivipalasi'nyi yannevina nemi nayaa sua suya widaana! Yi yanga gaimwanga daza' limwadaa yi Gotiyari wigalya'neina gaminyi yilaaya nayaa maryana! Gaminne yaya' munyaba nayaa makidaa yi gaminyina lika yaana! "Sahwai Naangelyi. Dīraginaangelyi," yawiraana!

29 Sare! darevinyi. Nemire Gotiyai widayadaanyai dika naangelyi. Yuya kayaa'nanyakji girikit'a'nanyakji dazangji dika nasin'na yadelyi.

13

Aaya ney idikaa bwarya'ne yagaalyanginesi.

¹ Nemî Kîraazitîyarî lîmwadaanyaina daakajî yuyagaa' sîrya'mweraavîna kuna yîhîvu'nana!

² Sarîmîre angengîna bâdaapiyaraavî gaimwange'na sîmunya navîka myagalya'mapîna! Sare' darevînyî. Sînnawî a'mwe pwara sasara yaasara yî sahwara a'mweraavî makabadîvî' kunnya angengî yadîvî' saraavî maremwaaaina yesare. Kîrî' aanga'mwera mi'. Navîka mwaaidîvî' kîrî' Gotîyare mamaayaraavî maremwaaaina yesare.

³ Sarîmî neya'mwe kalavuzavî mwaaihasaraavîna sîmunya nayaajawîrla! Sarîmî saihi kalavuzavî sarajî ye'mwannamwaaishaihibî' dîhaimwagila! Nabaai neya'mwe kunnya kîlaakejîkaavî taanginya maa'manîgasaraavîna sîmunya nayaajawîrla! Yî sarîmî saihi kîlaa'nakeihi kumîre taanginya ye'mwannamaa'manîgasaihibî' nayaajîla!

⁴ Kwala maaryabwi yî sa' nawî'nyaangesi. Dazaburi yaya' yuyaihi munyaba nayaadîmakîlyîla! Sayoohl kwala maaryabwinebwi nayaajîla! Wana nebulya'na tîrimaaya' warana! Sare' darevînyî. A'mwera pwaraavîre a'mwengî ata lîmwabîzaraavîji' a'mwera a'mwe yaasiwa' pînamarya yadîvîsaraavîji' tîvîkîta kayaa'nanya wîjaaya'nei jîdavadelyî Gotîyai.

⁵ Nîgwiangî wabarînna ya saburi mamîdîbîna! Gîlyîvîta sarîmî lîmwamanîgasa, sa yî nayaadara jawîrla! "Sa yî nawî'nyangîra. Sa yînîga

wi'na neyadengîra." Sare' darevînyî. Gotîyai mena dîvanî! "Yî nîmî gîmakwaasîdeinyî mî!. Arîkewî. Yî nîmî bule'na gîzaavîdeinyî mî!. Arîkewî."

⁶ Sarevi nemî nennyâ sîmunya' dîragînya yîwadaa dara daana!

Naangei nîmînyî nyîgaimwadelyî.

Nîmî lîka miwîna!

A'mwera berî! nyîpi'deinyaka!

Yînîga wi'na gara nyîpi'neinyaka!

Sara yawî'daa dîragînya neyîvaimwadeinera.

⁷ Sarîmîre Kîraazîtiyarîna maremwaaidîvisaraavîna sîmunya nayaajawîrla! Sînnawi sahwara sarîmînyî Gotîyare yagaalya' Kîraazîtiyarîne' yîhîzîwaake'. Sahwaraavîre kaanya yamaryabulyî balyabulyî sîmunya nayaajawîrla! Yî sahwaraavîre dîragînna lîmwagasabwina dîmîdînyîla!

⁸ Jizaazai Kîraazîtyai yî sai kuna avaainanyalyî. Yî wonajî yî dahaa' kîgaasi yî yuyagaa' yuyagaasi avaaina mwaaidelyî. Sahware sabwi avaainanyastî.

⁹ Sare'na sarîmîre sîmunyangî yagaala dala nabinabinya nabulayîhîmwagi'nadi'! Yî sarîmî Gotîyare tusavî nyagalya'mapîka! Sare' darevînyî. Nemîre sîmunya' Gotîyare yanga gaimwangevi dîragînya' maarake'sa' yî nawî'nyasti. Nemîre sîmunya' wapaayangîre kîwînya nabinabinya dîragînya' maarade' mî!. Sasare dazabwi saburi kaanya yamaryadîvisaraavî gaimwadevwi mî!.

¹⁰ Nemî Jizaazai kwaraanyaba mubîthîka yîra'dîvisâ'bîsai kînînnakeine. Yî yîra'dîvîta

sari Juyaraavîre yîra'dîvisara Kwaakevakîya Gotiyare Angevi wîdaayadîvisara tîka nya'nera dîragînya sa' maayarera. Sai balake'na nawî'nyabwi maa'manîgo. Sahwara ayabwi kuna yîvanîgasa'nâ aawa.

11 Sare' darevînyî. Gotiyare Angevi Ku'dîka Tewaanya Nebulya'nanyavî Yîra'de Naangei tawe bulîmakaawoyaresi memeyaresi kayaa'nanya marasi'nya'ne' makwide tawe sawaare kîlaaka miwîta tîka nadîvî' mi!. Yî sajîkaarî angeba mwasîlaa makwalyuna kye' dîkevî yuna nasî'na!

12 Nabaai mwasîlaanyavîne sarevi Jizaazai kwalyî "Nînnya tawevî a'mwera nawî'nya tewaanya yîma'nîpîka!" daka angabanne kaadihîta mwasîlaanyavî daange' maarakelyî.

13 Sasarevidaa'nyî yî nemî kwainajî gamînyawînna angeba mwasîlaabi' nayaawawaana! Yî Juyaraavîre ayabwina yadîvisaraavîrebwi yagalya'ma'na yawaajî sahwaraavî wagîlya' sai maarakabaabi' gamînyîna nemî wagila sa' nayaamaraana! Sahwarî kuna lîmwaga'daa sahwara yîkamaangeraavîna dîragînna davaana!

14 Mwasîlaanyavîne sare' darevînyî. Kwaaka dathavakî anga naanga pîba yuyagaa' mwaalya'neba maayaine. Aawa. Anga naanga dîvidaa'nyî yîma'naabatheva Sîgunyavîya nawî'nyabwa nemî bîramaraade'nanyî.

15 Sarevidaa'nyî Jizaazai negaimwadevi nemî Gotiyari yîlaaya nayaayaa yaana! Yî yuyagaa' yîlaaya daza' yîra'dîvisâ'bî' sahwari wîjavaana! Yo, daresi. Nemire maangi' sahwari nayaayaa dara

wîjavaana! “Gotiyai nawî'nyalyî. Sahwarî Jizaazarîna nemî dîragînna lîmwaga'manigoine.”

16 Nawî'nya tewaanyabwi a'mweraavî ya'najî sarîmîre gîlyîvisa nayaa jaapaidîvî' kuneraavî wîjaaya'najî sarîmî sîmunya navîka myagalya'mapîna! Sare' darevînyî. Yîra'dîvîsabi' sasare sa'na Gotiyarî wigaimanî!

17 Sarîmîre maremwaaidîvisaraavîre yagaala nayaa dîvada'galamidînyîla! Yî sahwaraavî dalaangevî dula'narila! Sare' darevînyî. Gotiyarîna kumîre wawînya yuyangî aaya kaavîlyavîna dîvi yagaalya' dîpi'dera sarîmîre kuryaraavî maremwaala yîhyadîvîki. Sara kyapîri yî nabaai sahwara “Nennyâ wawînyanna yîlaaya yadaa sara yaana!” dadîvî' lîmwagapî'dere. Yî saraavî sîmunya' taanga mwinanna! Sahwara sîmuyîwaala myîpîna! Sare' darevînyî. Sarîmînyî maremwaalya'na taanga winaja' yî daza' sarîmînyî yîhîgaimwagathe' mî!

18 Sarîmî negaimwagathe'na Gotiyarî nayaa duzîla! Sare' darevînyî. Nemî dara yîbwakîmanigo. Gotiyare tînnyari' nemîre sîmunyai yîda'maraangelyî. Yî yuyangî nemî nayaa tewaanya yamaryaana!

19 Sarîmî Gotiyarî wîja'na nyîgaimwagathe'na yî nîmî dara yîhîthîhaa'bwa'manîge. “Sarîmînyawînna yîme'nya'bî' ayîna bîma!” dena yîhîthîvanîge.

20 Gotiyai kwaamu'nanyaburî aaya kaavîlyalyî. Sahwai nemîre Naangei Jizaazarî bainkeraayawîdaa'nyî ayîna yîdîkaavakelyî. Jizaazai gamîre sipîzipîyainaavî Maremwaala

Naangei yîma'nya'nei gamîre tawe'
kabwalaraawa' yagaala nelîmwagarîkebwi
yuyagaa'ne' dîragînna dakake'nanyî. Yî sarevî
Gotiyai gamîre a'mweinaavî tewaanyainaavî
tîvi'nanyaina yîma'nya'neinaavî yakelyî.

21 Sahwai gamîre sîmunya sabwi yîniga
wi'na dîmîdînyide'nâ yuya nawî'nya
tewaanya gazabwizabwi yîhîzaavana! Jizaazai
Kîraazîtyai negaimwagathevî Gotiyai gamî
sarî wigaimanîkebwi nemî yuyainaavîre
sîmunyavî marima'naabathelyî. Jizaazai
Kîraazîtyai yuyagaa' yuyagaa'ne byaanna
dîragînya' kînînnakei mwaalana! Sahwarîne
yaya' munyaba makîlaana! Sahîrisîra!

22 Nya'mweihi, nîmî sarîmînyî dîragînna
yîhîthîhaa'bwa'manîge. Yagaala dazavî
sarîmîre sîmunya' dîragînya yîwagya'ne nîmî
dîvanîgevî sarîmîre kadîkiki nayaa dakyîla!
Sare' darevînyî. Pîkarîyîkwia daza' nîmî
sarîmînyîna yîda'mwe' yî sa' tu'nanyasi.

23 Sarîmî dara jawîranganyîla! Nemîre
neya'mwe Timotiri kalavuzavî mena
makwasîwaa!. Nabaai sai nîmînyawînna
yîme'nya'bî' bi'mavaja' yî naarîmî
yuyainaai yakwoihîlyî yî sarîmînyî tînna
yîhwanganaawakadeinaalyî.

24 Nîmînyîna sarîmîre maremwaaidîvîta
yuyaraavî "Nya'mweihi!" duzîla! Gotiyare
tewaanya yuyaraavî "Nya'mweihi!" duzîla!
Kwaaka Yîtaali mwaalyara Naangerînera
"Neya'mweihi!" yîhîthîvanîga!.

25 Yanga gaimwangebwî sarîmî yuyaihîlyî
yîhye'mwannamwaalana!

**Yipma Genesis and New Testament
Genesis and The New Testament in the Yipma/Baruya
language
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Yipma long
Niugini**

copyright © 1993, 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yipma (Baruya)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Video recording © The Jesus Film, a project of Cru.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 9 Oct 2020
ef60f748-49e3-5ee0-8e6d-a25b74b7a93c